

BAPTEM
TENU NÚDÚDÙ
OKLUNỌ TỌN
AFOKIKLỌ

(BAPTISM, LORD'S SUPPER AND FOOT WASHING)

Anádeme Biblu tọn

Gbọn Ewald Frankdali

Bibénu ohó lọ tọn

Baptem osinme tọn po Tenu núdùdù Oklunọ tọn po yín gbèdide Biblu mẹ tọn he agùn Yisenọ susu lẹ tọn to bibasi, solé omẹ dopodopo to bibasi dó to aliho vòvò ji. Şigba yé ko hẹn aliho nugbo agùn tintan tọn tọn bú na otànhóhó agùn lẹ tọn wutu. Na owhè susu agùntànhódoto lẹ po nújladoto lẹ po tọn dòn onú susu bo sọ hoavun dogbọn baptem tọn dali, bo to Ohó dopolo zán. Şigba yé ma pégo nado wá gbèsisọ mẹ, podọ mọwẹ vogbingbọn lẹ gbésọ tin kaka jẹ egbè. Yé ma tin to gbèsisọ mẹ po núyiwà agùn he ko jenukonna mí lẹ tọn po fie mí dóna gòyi.

Dogbọn Yisenọ tintan lẹ tọn dali mí hia do, “*Yé sọ note gligli to oplón po kpondopo aposteli lẹ tọn po mẹ...*” Yé modona do aposteli lẹ yín yiylọ gbọn Oklunọ tọn dali bo sọ tindo ojlojẹ to núdabla he gbọn Aholudu Jiwheyewhe tọn dali. To fónsónkú Eton godo, Oklunọ nõhẹ núplóntọ eton lẹ, “*Kaka jẹ azán he gbè yé yí I daga, to godo he É gbọn Gbigbo Wiwé dali na asẹ hlan aposteli lẹ, he É şinyan: mehe É do Ede hia hlan ga to ogbè to oyaji Eton godo gbọn ohia nugbo susu dali, bo to awúşhia hlan yé kaka azán kande, bo sọ to ohó onú he gbọn Aholudu Jiwheyewhe tọn dali lẹ tọn do*” (OWALỌ 1:2-3). Mí yín homẹhunno do É dohó susu dogbọn Aholudu Eton dali. Ewo wẹ mehe na asẹ yé. To azán Pentikosti tọn gbè, É do Gbigbo Eton hlan yé ji bo sọ hùn dohia hlan yé onú he yé dóna wà, podọ lé e dóna yín didètóndo kẹdẹdi ojlo sọgbe Jiwheyewhe tọn tọn.

Paul ma tin po yé po sọn bibénu. Jenukọn whé, é ko tindo “núyọnen wéhọmẹ tọn” şigba to whenuena é yise godo, é doyewehé wẹdagbe tọn dopolo po oplón dopolo po kẹdẹdi lé aposteli lẹ do. Dogbọn núdohiamẹ dali é jẹ gbejizonlinji yi Jelusalem, to owhè wiene godo nado zé azón eton jlẹdo azón aposteli lẹ tọn go nado pón, eyín owendagbehó eton sọgbe do aposteli lẹ tọn go. Eyín ema yín mọ, obú di i na é ma nado wázón do ovómẹ (GALATIANU 2:1-2).

Owé OWALỌ tọn lẹ po episteli lẹ po dekunnu kpondopo he sọgbe lọ tọn to núplónmẹ lẹ mẹ, po owendagbelátọ eñe lẹ po, po Alènú Hóhó po. Enẹwutu onú depope he aposteli lẹ zédai na mí wẹ núplónmẹ wiwé po núyiwà lẹ po. Mí ma to ohódo to ofi dogbọn nukunnumojenugo Pita tọn kavi Paul tọn go gba, şigba dogbọn núdohia Ohó Jiwheyewhe tọn po

Tito Eton ton po dali. Kaka je egbè enẹ wẹ onújẹpò dopolo ehe dali onú lẹpo dóna yín didohia gbọn.

Whladopo Oklunọ kanbiọ núplóntọ Eton lẹ do, “*Bé mìwlẹ ko tunwun onú helẹ pó? Yé sọ do hlan ẹn do, mọwẹ, Oklunọ. É sọ do hlan yé, domọ, enẹwutu wẹ wekantọ dopodopo he yè hen zùn núplóntọ hlan ahóludu olon ton do tin jijẹ do dawẹ he yín whènọ de go, ehe to onú yóyó po hóhó po dè sọn adokunnú eton mẹ jẹgbonu*” (MATIU 13:51-52). To whedopodoponu Oklunọ nọ zán gbẹtọ he É ylo lẹ na azón dèdovo de na Ahóludu Eton. Yé ma nọ do núyọnen wéhọmẹ ton hia gba, adavo kẹdẹdi lé yè plón yé sọn owého olon ton mẹ dó. Yé nọ dohó kẹdẹdi núyọnen olon mẹ ton he yè whláo núyọnentọ dahọ ayihon he mẹ ton lẹ. Owenzagùn Eton lẹ to wheleponu nọ hen Ohó lọ po Gbigbo lọ po dopo. Mọwẹ yé tindo hinhon po núdohiamẹ ojlo Eton ton po bo yón lé yé zán ẹn dó to gbèsisọ mẹ. Ohia magbovo ehe ton wẹ yín do, yewhéhó yeton tin to gbèsisọ mẹ po Owé Wiwé lẹpo po. Oklunọ míton po aposteli lẹ po tindo Alènú Hóhó kẹdẹ na núzinzán yeton to ojẹ nẹ mẹ. Nado vọ do, yé nọ dlen alọ do e. To Alènú Yóyó mẹ, mí mọ owéhihia fẹnẹ-kande-atón (845) sọn Alènú Hóhó mẹ.

Yewhéhódoto owendagbe ton to egbè lẹ tindo azón titegbe de to Jiwheyewhe nukon. Omẹ depope he to devizónwà to Ahóludu Jiwheyewhe ton mẹ, dóna tindo adogbo nado zéjẹ do Paul po aposteli he pò lẹ po ton go to onú depope he é to pinplón omẹ bo sọ to bibasi mẹ. Eyín e ma sọgbe po ogbèdide dòdonu lọ ton po, po núwiwà lọ ton po, whenenu nújẹgọ de to finẹ. Eyín e yín núvive de to Paul nukunmẹ nado zé núplónmẹ eton jlẹdo núplónmẹ aposteli lẹ ton go na é nido do kandeji do é ma to azónwà to ovo mẹ. Na wẹ medepope to mí mẹ na gbẹko enẹ go nado basi i do? Dogbon onú dagbe he ton sọn Jiwheyewhe de ton lẹ dali, mí nọ mọ léjẹ eton po ehe yè basi po he mí ma sọgan jlẹdo dagbe lọ go gba.

To owen he yè dohlan agùn Efesu ton mẹ, mí hia do, “*...bo ko sọ whle yé he domọ aposteli wẹ yé lẹ pón bo yé ma sọ yín mọ, bo sọ yí yé do mọ lalono*” (OSQHIA 2:2). Owèdida he yín bibasi, na sisètọ lẹ zé ehe yè dọyewhéhó eton hlan yé lẹ, jlẹdo onúplónmẹ dòdonu aposteli lẹ ton go. Yé he yise to Biblu mẹ lẹ do ayi e go do gbẹtọ helẹ to yéde lẹ ylo do aposteli lẹ poun wẹ, sigba to nugbo de mẹ lalono wẹ yé, na yé ma

doyewehó owen nugbo Jiwheyewhe ton ton kededi lé aposteli he jenukon le do do gba.

To agun tintan me, ayihundida matin dogbon Baptem Osinme ton dali gba, Tenu nududu Okluno ton, po nuplome he po lepo po. Okluno ko na ohoname Eton dogbon le onu nele dona yin bibasi do ton dali. Enewutu, E do dogbon mehe E sedo le ton dali, “*Mehe se miton, e se sie*” (LUKU 10:16). Mi na dohia to nukonyiyime le ye detana Baptem po Tenu nududu Okluno ton po do to Owe Wiwe le me. Po Tenu nududu Okluno ton po, mi na mo Afokiklo bodego ehe ji mi na ta hinhon Ohó Okluno ton do to kleunme.

Owhesun wiaweto, 1986.

BAPTEM

Jenukɔn podɔ to kleunmɛ, mí na dɔhó do baptem osinmɛ tɔn ji. Oklunɔ ná asɛ mí nado baptizi, podɔ enɛwutu, baptem yín bibasi to agùntito Yisenɔ lɛ tɔn mɛ. To nugbo de mɛ, otànhó agùn tɔn dohia mí lájijɛ sɔn dòdonu nugbo núplɔnmɛ lɔ tɔn po núyíwà dopolɔ tɔn po ji. To agùn tintan mɛ, baptem alopa dopo kɛɛ wɛ tin. Şigba to egbè, baptem alopa-alopa susu wɛ tin he yè to bibasi.

Ohó he yè dɔ hlan yisenɔ Efesu tɔn lɛ gbɛsɔ to ote kakajɛ egbè to ofi depope podɔ hlan omɛ depope, *“Oklunɔ dopo, yise dopo, baptem dopo”* (EFESUNU 4:5). To nugbo de mɛ, Oklunɔ dopo wɛ tin, Ewɔ wɛ Jiwheyɛwhe, yise nugbo dopo, he yín yise núhe yè wlán do Owé Wiwe lɔ mɛ tɔn. Baptem dopo – enɛ wɛ yè basi gbɔn apɔsteli lɛ dali.

To anádemehó he mɛ, ojlo mítɔn wɛ nado gblɔn ohókanbiɔ hele: Ete wɛ baptem yín? Ete wutu wɛ yè dóna yí baptem? Omɛ na hunkɔ lɛ wɛ yè na baptizi? Podɔ to vivɔnu: Nawɛ e sɔgan yín bibasi do?

NÚTITEGBE LỌ

To bibénu Alènu Yóyó tɔn, Johanu Baptist dɔyɛwhehó, *“Dɔmɔ, Mì lɛnvojo: na Ahɔludu olɔn tɔn sepó”* (MATIU 3:2). Oklunɔ mítɔn Lɔsu sɔ dɔhó dogbɔn Johanu po devizɔn etɔn tɔn po dali. To Owé LUKU 7:29-30 tɔn mɛ, É dɔ dɔmɔ, *“Podɔ gbɛtɔ lɛpo whenuena yé sè, po tòkueşinyantɔ lɛ po sùwhɛna Jiwheyɛwhe, yíyí baptism Johanu tɔn do baptizi yé. Şigba Falesi lɛ, po osénnɔ lɛ po gbé linlɛn Jiwheyɛwhe tɔn dayi na yéde, yè ma sɔ baptizi yé to é de.”* Jesu Klisti Lɔsu biɔ otò Jɔdani tɔn mɛ na yè nido baptizi I gbɔn Johanu Baptist dali, É dɔmɔ, *“Jo e dɔmɔ dinvie: na mɔwɛ e jɛ do na mí nido hɛn dódó lɛpo di”* (MATIU 3:15).

To afɔdodoponeji, to yɛwhehó etɔn tintan mɛ, Pita dɔyɛwhehó to azán Pɛntekɔsti tɔn gbè bo dɔ hlan gbɛtɔ lɛpo dɔmɔ, *“Mì lɛnvojo, na yè ni sɔ baptizi dopodopo mítɔn to Oyín Jesu Klisti tɔn mɛ na desè ylano tɔn, mìwlɛ nasɔ mɔ nina Gbigbɔ Wiwe tɔn yí”* (OWALỌ 2:38). Yè ma jo Baptem do na núyíwà mɛdopodopo tɔn gba, şigba e yín núvivɛ nado dohia tónusísɛ yisenɔ tɔn. Mɛdepope he tindo wuntuntun fligòzɔn tɔn bo sɔ kɛalɔyi Klisti gbɔn yise dali podɔ gbɔn enɛ mɛ bo mɔ whèsuna yí,

dóna yín hodoto Jesu Klisti ̀ton. Apòsteli Pita dohia akuẹhiho Baptem ̀ton taidi apajlẹ ohún Nọe ̀ton ̀ton, kẹdẹdi lé mí mọ do to Owé 1PITA 3:20-21 ̀ton mẹ, “...Whenuena linsinsinyen Jiwheyewhe ̀ton nọte den kaka to Noe whenu, whenuena yè to ohún (aki) whè to alonu, ehe mẹ omẹ pẹvide, enẹ wẹ, ayiha ̀şinatòn gán te, gbọn osin dali. Ohia mọtònhunkọ hlan ehe Baptem do to mí whlẹn dinvie ga...”. Osingigọ lọ và yé omẹ pọ sudo adavò yé mẹhe biọ ohún (aki) ̀ton mẹ lẹ kẹdẹ. Omẹ pẹvide kẹdẹ wẹ tuntọai hlan yewhehó Nọe ̀ton. Omẹ pẹvide wẹ kẹalọyí ohó yewhegán lọ ̀ton bo sọ biọ ohún (aki) mẹ hodo é yi.

Mí dóna kanbiọ Pita dọ, etẹwutu wẹ é yí Baptem yisenọ lẹ ̀ton jlẹdo ohún (aki) Nọe ̀ton ̀ton go. Eyín omẹ de yise nugbonugbo, é na wà onú he Oklunọ dọ bo nasọ yín bibaptizi to Klisti mẹ, Ewo wẹ Ohún Aki míton ̀ton, Ewo wẹ gbojẹten míton po whlengan míton po. To Ewo kẹdẹ mẹ, wẹ hinhongán míton sọn whẹdida Jiwheyewhe ̀ton he to ote mẹ. Whlengan wá mí de gbọn yise to Jesu Klisti mẹ ̀ton dali. Whenenu wẹ, yisenọ lẹ sẹtonu na Ohó lọ bo sọ yí Baptem to Oyín Oklunọ Jesu Klisti ̀ton mẹ. Eyín omẹ depope ma wà kẹdẹdi ogbèdide olon mẹ ̀ton he, sunnu eyín kavi yonnu, yé sọawúhia di mayisenọ podọ toliveto hlan Jiwheyewhe podọ hlan Ohó Eton, podọ to mayise mọtònhunkọ mẹ mẹde ma sọgan biọ Klisti mẹ, mẹhe yín Ohún (Aki) Whlengan míton ̀ton. Whenuena osingigọ dahọ lọ wá, susu to yé he ylọ yéde dọ yisenọ lẹ mẹ mọ yéde to gbonu bo sọ dọn.

Nugbonugbo, gbeto lẹ sọgan kanbiọ jẹnukonna osingigọ domọ, “Etẹwutu wẹ mí dóna biọ ohún aki ̀ton mẹ? Fie wẹ osin te? Mí yise to Jiwheyewhe mẹ; enẹ ko pé na mí. Onú lẹpo to nukon yí dó lé e te. Mí ma do húdo nado tuntọai hlan yewhehódoto he gba.” Yé ma yón Nọe di yewhegán he tindo azon sọn OKLUNỌ de de gba. Mọwẹ e te sọn bibenu kaka jẹ egbè. Sọle yè na yé avasé lẹpo do, gbeto lẹ yí alihó yéde ̀ton lẹ bo ma sọ tuntọai ba. Ajiji wẹ azán lọ wá, gbakija he yè dọ dọdai eton wá agbasalan lẹpo ji. Ajiji wẹ ohon lọ sú. Yé mẹhe to gbonu lẹ dọn. Yèdọ to egbè, e sọgan taidi dọ onú lẹpo gbésọ to lé yé ko te (2PITA 3:4), ̀şigba to nukonyiyí mẹ to kọlilẹwá Klisti ̀ton whenu, yè na dó vogbingbon lọ hia. Ogán Jiwheyewhe ̀ton na hò ajiji. Asiko jomion ̀ton na doalote, podọ yè na sọ sú ohon. Yé mẹhe to ohún (aki) egbè ̀ton mẹ lẹ na mọ whlengan kakadoi.

To kòndopo he mẹ, mí sogan vọdọ onú he yè ko dọ to azán hóhó lẹ mẹ, “*Enẹwutu, dilé Gbigbo wiwé dọ, ọmọ, To egbè eyín miwle na sè ogbè Eton, mi hen ayiha miton sinyen blo, di homehengblename whenu*” (HEBLU 3:7-8) Kaka jẹ opòdo, opagbe lọ gbésọ to ote dọ, “Mẹhe yise bọ yè baptizi i, yè na whlẹn ẹn gan.” (MALKU 16:16).

Mẹnu wẹ jlo nado sètonú? Yè nọ dọ yise nugbo hia to tonusisè mẹ hlan ohó Jiwheyewhe tọn. Yise matin azón, e kú to ede mẹ bo ma sọ yón na núde. Enẹwutu, yise to agùn mẹ ma sogan whlẹn mẹ. Núplónmẹ yisenọ lẹpo tọn, ovọ wẹ yé. Núplónmẹ lẹ dóna yín kẹdẹdi lé Owé Wiwé lẹ dọ do bo na sọ kòndopo hẹ dọpón omẹ dopodopo tọn. Kòndopo míton po Jiwheyewhe po tin gbọn ohó Eton po Gbigbo Eton he na mí ogbè po tọn dali. Onú he tón sọn Ede lẹ kẹdẹ wẹ nọ hen mí yì Ede. Enẹwutu tonusisè hlan baptẹm osinmẹ tọn ma yín ‘yẹn sogan’ şigba ‘yẹn dóna’ wà ẹ hlan yisenọ nugbo lẹpo.

NÚHE BAPTẸM YÍN

Baptẹm yín núyiwà de ehe mẹ mède do ede hia te to okú mẹ, po didi po, po fónsọnkú Klisti tọn po mẹ. Aposteli Pita whlán ehe ọmọ “*...Ohia mọtonhunkọ hlan ehe baptẹm do to mí whlẹn ga (e ma yín diho agbasalan tọn didèsè gba, şigba ogbèyí ayiha dagbe de tọn hlan Jiwheyewhe), gbọn fónsọnkú Jesu Klisti tọn mẹ...*” (1PITA 3:21). Mẹhe yè baptizi yín dopo po Klisti po, bo sọ mọdona dọ yè whè é po Klisti po do satin go.

Baptẹm yín owalọ tonusisè tọn gbọn yisenọ he hodo gbèyíyí yise ede titi tọn dali, bo sọ zé yise eton sinai do Whlẹngantọ Oklunọ eton ji. Kẹdẹdi lé mí hia do dogbọn Filipu po Ojọ po tọn dali, dọ yé omẹ awe lẹ biọ osin mẹ. Mọkẹdẹ wẹ e te to agùn lẹpo mẹ, yé he yise to núhe Biblu dọ mẹ kaka jẹ egbè. Yé omẹ awe lẹ, mẹhe yé na baptizi po omẹ he na baptizi nẹ po, na biọ osin mẹ, osin he mẹ yé na biọ lọ na jẹ alinmẹ eyín ewhè gbawú. Whẹpo yé nado baptizi omẹ lọ, omẹ he to omẹ baptizi na dọ do lé ọmọ, “*nọvisunnu kavi nọviyonnu dò gbèyíyí yise towe tọn ji, yẹn baptizi we kẹdẹdi Ohó Jiwheyewhe tọn to Oyín Oklunọ Jesu Klisti tọn mẹ*”. Baptẹm yín jijlẹdo oşio didi go. Mọwẹ yè na di i do osin mẹ to owèn bọ osin lọ na sọ bú i patapata mọwẹ yè na sọ zé é tite sọn osin lọ mẹ. Finfón sọn osin lọ mẹ dohia dọ omẹ lọ fındogbè po Klisti po to

yóyóje mẹ. Şigba ogbè yóyó, mọwẹ e ma yín gbọn baptẹm mẹ gba şigba gbọn vojì Ohó Jiwheyewhe tọn tọn dali po Gbigbọ Jiwheyewhe tọn po. To alọ depope mẹ, eyín yè hùnhùn osìn do omẹ go kavi kòn osìn do ota na ẹn, ẹnẹ ma tẹ yín yiyọ do ‘baptẹm’, lala, na e ma yín mọ gba.

Aposteli Paul whlán to Owé KOLOSINU 2:12 tọn mẹ, “...Bọ yè sọ di mì dopọ he ẹ to baptẹm mẹ, ehe mẹ yè fón mì do ogbè po é po te ga gbọn yise mẹ to azónwiwà Jiwheyewhe tọn mẹ mẹhe fón ẹn tite do ogbè sọn oşiq lẹ mẹ.” Owé Wiwé ma plónmẹ do yọpọvu lẹ yín jiji dogbọn osìn kòn do ota kavi osìn hùnhùn do omẹ ji tọn dali gba. Núplónmẹ nugbo lọ wẹ yín do gbẹtọ lẹ dóna sè Owendagbè Jesu Klisti tọn whẹ, bo kẹaloyí Ohó lọ kẹdẹdi jinukún de to alindon yeton mẹ, bo na sọ tindo gbèzán yóyó gbọn Gbigbọ Jiwheyewhe tọn dali. Whenenu wẹ yè na yín bibaptizi. Baptẹm osinmẹ tọn ma dohia do omẹ lọ ko mọ Gbigbọ Wiwé yí gba. Baptẹm gbọn Gbigbọ Wiwé dali yín dopón gbọnvo de. Enẹ wẹ yín gblondo Jiwheyewhe tọn hlan yisenọ he yín tonuseto to baptẹm osinmẹ tọn mẹ. Domọ omẹ lọ tindo kandeji nado yín Jiwheyewhe tọn. To Owé LOMUNU 6:4-5 tọn mẹ, aposteli Paul do onú he baptẹm yín hia to ohógbè he lẹ mẹ, domọ: “Enẹwutu yè di mí po é po gbọn baptẹm mẹ do okú mẹ; do dilé yè zé Klisti tite sọn oşiq lẹ mẹ gbọn gigo Otó tọn mẹ, mọ na mí ga nido zinzonlin to yóyóje ogbè tọn mẹ. Bé eyín yè do mí dopọ to okú eton mẹ, mí na tin to ohia fónsonku Eton tọn mẹ ga”. Ohógbè dopolọ yín didohia to owéwinwlan eton hlan Galatianu lẹ mẹ, GALATIANU 3:26-27: “Na ovi Jiwheyewhe tọn wẹ mì omẹ pó, gbọn yise mẹ, to Klisti Jesu mẹ. Na mì omẹ sọha he yè ko baptizi to Klisti mẹ lẹ, ko zé Klisti do ogo.” E ma yín ylandono húhú he zinzonlin biọ osinmẹ na é nido zón pòpò tọn wá agéji, lala, mí to ohó do do gbẹtọ he mọ ojomiọn Jiwheyewhe tọn ji, mẹhe gbowhẹ he Ẹ, mẹhe mọ kandeji yi do ylando yeton lepo yín jijo, bo sọ gboado do Jiwheyewhe kẹaloyí yé.

NINỌMẸ LỌ

Dòdónu ninọmẹ he ji mẹhe na yí baptẹm tọn na nọ wẹ yín yise ewlọsu titi tọn to Whlengantọ eton mẹ. Jenukonna zizéyi olon mẹ Jesu tọn, Oklunọ degbè azón titegbe de tọn, “É sọ do hlan yé, domọ, ‘Mì yi aihon lepo mẹ, mì ni to yewhehó wendagbe tọn do hlan gbẹtọ

lẹpo. Mẹhe yise bọ yè baptizi, yè na whlengan'' (MALKU 16:15-16). Kẹdẹdi lé mí mọ do, tintan wá gbọn didọ Owendagbe lọ tọn dali podọ e ma yín núwiwà agùn tọn de gba.

Dogbọn yewhéhódidọ owhèdogbọ míton po Jiwheyewhe po gbọn Jesu Klisti mẹ tọn dali, wẹ gbẹtọ lẹ yín hinhen wá nado kẹloyí whlengan he Jiwheyewhe basi. Kẹdẹdi lé yè wlán ẹn do, do, “*Bé whenenu yise wá sọn sisè mẹ, podọ sisè gbọn Ohó Klisti tọn dali*” (LOMUNU 10:17). Yise mọtónhunkọ he nọ wàzón gbọn Gbigbọ Wiwé dali to ayiha sisètọ lẹ tọn mẹ dóna wá jẹgbonu whé. Ogbèyíyí homẹ tọn de dóna tin he yín “Mọwẹ” do hlan Jiwheyewhe podọ alọkẹyí ojomiọn wiwé Jiwheyewhe tọn to ayiha míton lẹ mẹ. Mède dóna tindo dọpón whlengan tọn jenukọn whé, ehe mẹ omẹ de gbọn do yín yisenọ. Kẹdẹdi Owé LOMUNU 8:16 tọn, “*Gbigbọ lọsu sọ to kunnu de hẹ gbigbọ míton, do ovi Jiwheyewhe tọn wẹ mí.*” Enẹ wẹ yín kandeji he omẹ dopodopo mọ yí mēhe yè sùwhèna gbọn yise dali to azónwàdotana ofligò tọn mẹ. To ehe godo wẹ afòdide he jẹgodona ẹn he yín baptem na wá. To Owé OWALỌ 2:41 tọn mẹ, mí hia dolé do, “*Whenenu wẹ yè baptizi mēhe yí homèhùnhùn do yí ohó eton lẹ*”. Ehe jọ to godo he Pita do yewhéhó eton tintan to azán Pentikòsti tọn gbè. Ehe yín gblondo titegbe de. Gbẹtọ fófótón (3000) kẹloyí owen Jiwheyewhe tọn, bo yise to Ohó Jiwheyewhe tọn he yè do hlan yé mẹ bo sọ yí baptem to afòdodoponeji. Ninòmẹ Owé Wiwé he tọn tin kaka jẹ owhè kanwékó donu atọn to whenuena Klisti ko yí godo. Apòsteli lẹ po omẹ devo he pò lẹ po to nukọn yí to húhlọn Gbigbọ Wiwé tọn mẹ, bo tónjẹgbonu bo to yewhéhó wendagbe tọn do. Dopo to yé mẹ wẹ Filipi mēhe tindo azón húhlọnnọ daho de, he basi wofón gbọnvo de to Samalia mẹ. To finẹ gbẹtọ lẹ wá bo sọ yise, bo sọ yí baptem to Oyín Oklunọ Jesu Klisti tọn mẹ (OWALỌ 8:16).

Wendagbelátọ lọ jò wofón lọ do bo sọ yín pinplán gbọn Gbigbọ Wiwé dali nado pé dawhe he yín Ethiopianu de mēhe to Owé Yewhégán ISAIA 53 tọn tọn hia (OWALỌ 8:26-39). “*Whenenu wẹ Filipi kẹ onù eton bo sẹ do Owé wiwé dopo lọ go, bo do yewhéhó Jesu tọn hlan ẹn*” (afọ 35). Yewhéhó didọ, yín dódó Ohó dọdai tọn he yín whlengan Jiwheyewhe tọn he É basi na gbẹtọ lẹpo.

To gblagbla yewhéhó didọ lọ tọn mẹ, otódomẹtọ lọ sọ do hlan omẹ Jiwheyewhe tọn lọ do, “*...Pón osin tin to ofi; etẹ wẹ hen mi dote nado*

baptizi?” (afọ 36). Gbèmimá lọ yín bibasi. Filipi basi to gbèyíyí nugbo tọn de mẹ po Ohó Oklunọ tọn po, po aposteli lẹ po. Bọ é sọ kanbiọ dawẹ lọ dọ, “... *eyín hiẹ yí ayiha towe lepo do yise, yè sogan baptizi we*” (afọ 37). Gblondo lọ yín gbèmimá zogbezogbe de, dawẹ lọ sọ domọ: “*Yen yise dọ Ovi Jiwheyewhe tọn wẹ Jesu klisti!*” Yise jawu tẹwẹ ehe!

“*É sọ domọ yè ni hen kẹkẹ dote, yé omẹ awele sọ jete yí osin mẹ, Filipi po ojo lọ po; é sọ baptizi i*” (afọ 38). Yise wá gbọn yewhéhódidọ dali, yewhéhó sọn Ohó Jiwheyewhe tọn tọn mẹ. Gbigbo Wiwé biọ ayiha mehe to sisè lọ tọn mẹ he dọ ojlo etọn tónjẹgbonu nado yí baptem.

Pita yí owhé Kọneliọsi Lomunu mekanwekówhàngán lọ tọn gbè, he nọ nọ otò Sesalia tọn mẹ gbọn núdohiamẹ titegbe de tọn dali. Yewhéhódidọ etọn dohia ogblondo Owé Wiwé tọn lẹ kẹdẹdi lé e te to whéwhenu. Mí mọ winwlan dolé dọ, “*Lé Pita to ohó nele dọ, Gbigbo Wiwé je do yé omẹ pó he to ohó lẹ sè ji*” (OWALỌ 10:44). Mí mọ dọ Gbigbo Wiwé zinzonlin to ofi he yè dọ yewhéhó Ohó lọ tọn te. Na yisenọ lẹ tọn, yé dóna hen dódó Jiwheyewhe tọn lepo sẹ bo sọ wá núdepope he Oklunọ degbèna. Whenenu wẹ aposteli lọ domọ, “*Omẹ depope sogan kọ dọ yè ma na yí osin do baptizi omẹ hele, he mọ Gbigbo Wiwé yí kẹdẹdi míwle? É sọ dọ yè ni baptizi yé to oyin Oklunọ tọn mẹ*” (afọ 47 po 48). Devizónwàtọ nugbo depope to egbè dóna hodo ninòmẹ dopolo, podọ yisenọ lepo dóna tindo ojlo nado yí baptem kẹdẹdi lé Owé Wiwé dọ do, yín e tlẹ yín dọ yé ko mọ Gbigbo Wiwé yí dai. Núdepope he tónsọn Jiwheyewhe de nọte tegbe ma tin oyẹ didiọ tọn.

To Owé Wiwé lẹ mẹ, mí ma mọ to ofidepope he yè nagbè nado baptizi yopovu lẹ kavi hínhún osin do yé ji. Omẹ depope he ténpon nado sùwhèna núwiwà mọtónhunkọ lẹ he ma tin to Biblu mẹ, nọ dè Owé LUKU 18:15-17 tọn, sigba omẹ lọ dóna hia Owé MATIU 19:13-15 tọn dogo, po MALKU 10:13-16 po. Matin oyẹ mayise tọn, eyín didohia hézéhézé dọ OKLUNỌ Jesu míton dona ovivu lẹ he yè hen wá Ede lẹ poun wẹ. É zé alọ Etọn do yé ji bo yí yé do awà Etọn lẹ glọ. Núdepope ma dohia dọ É baptizi yé kavi hínhún osin do yé go to onúwiwà he mẹ. To egbè, omẹ he yín yisenọ lẹ nọ hen ovi yeton lẹ yí sinsènhò lẹ mẹ nado dó yé hia podọ nado zé yé whlé to OKLUNỌ nukon podọ na yé nido yín didona to Oyin Etọn mẹ.

Podò, Owéfo devo de he yè zán jẹgọ nado yígbèna baptem yọpọ lẹ tọn ma tẹ dọhó depope do ehe go. Whenuena yè wlé Paul po Sila do gànhome to otò Filipi tọn mẹ, onú huhlọnno de sọawúhia. Ogànkonnọto lọ dibu jẹ okú, bo wá nado kàn ohó biọ omẹ Jiwheyewhe tọn nele, do, “...Mẹho emi, etẹwe yẹn do wà nado yín whinwhlẹngan? Yé sọ domo, yí Jesu Klisti OKLUNỌ sè, yè nasọ whlẹn we po whédo towe po” (OWALỌ 16:30-31). To afọ he jẹgodona ẹn mẹ, yé do núyíwà nele na mí, “Yé sọ do Ohó OKLUNỌ tọn hlan ẹn, podọ hlan omẹ he tin to owhé etọn gbè lẹpo po”. Mí mọ lé yé payi azón nugbo tọn lọ go dolé yè degbèna yé do. Jenukonna núwiwà baptemu tọn, Ohó lọ, owendagbe Jesu Klisti tọn lọ, dóna yín didọ whẹ, bọ sisètọ lẹ na yise, podọ enẹ godo yè na baptizi yé. Dogbọn Ogànkonnọto lọ tọn dali, mí hia do, “É sọ bé yé to ojẹ doponẹ mẹ to ozán mẹ, bo klọ bápa yeton; yè sọ baptizi i po omẹ etọn lẹpo po to tẹdoponẹmẹ” (afọ 33). Mí jale mí do ayi e go: jenukọn whẹ, yewhehódido, bọ omẹ lẹpo na sè, enẹ godo bọ yè yise, whenenu wẹ yé na yín bibaptizi. Núdepope ma yín didọ dogbọn yọpọvu lẹ tọn dali to kondopo nẹ mẹ gba.

Ninòmẹ he ji omẹ lẹ to bibaptizi do to egbè ma tin to dódónu Biblu tọn depope ji. Mọwẹ e te to otanhó agùn lẹ tọn mẹ. Whenuena akọta lẹpo yín hinhen gbọn huhlọn dali nado yín yisenọ, wẹ baptem he ma sọgbe he Biblu sọawúhia. To núyíwà mọtonhunkọ mẹ, omẹ dopodopo to whẹndo dopodopo mẹ, yèdọ yọpọvu lẹ ga, wẹ yè nọ zé alọ do yé ji to kinkọn osin tọn do ota na yé whla atọn mẹ. Yise yín didiọ, bọ yewhe-otọ lẹ po yewhe-onọ lẹpo po yín gigòdo onú he Biblu ma tẹ do lala ji. Kẹdẹdi lé mí mọ do, dogbọn núhe mí ko dohia tọn dali, omẹ dopodopo dóna magbè to Jiwheyewhe nukọn. Eyín núblawú do yewhehódido to agùn Yisenọ lẹ tọn mẹ to egbè ma tẹ yín zizé jlẹdo ninòmẹ aposteli lẹ tọn go gba, enẹwutu e ma do hen gblondo Biblu mẹ tọn jẹgbonu wá gba.

OYÍN LỌ

Owéfo sinsinyẹn devo lẹ sọ tin to Owé Wiwé lẹ mẹ he yè ma mọdona bo zán ẹn jẹgọ taidi MATIU 28:19, he yín hihia dolé do, “Enẹwutu mí yì, bo hen akọta lẹpo zùn núplọntọ, bo sọ nọ baptizi yé do Oyín Otọ tọn, po Ovi tọn po, po Gbigbo Wiwé tọn po mẹ.” Yín mamọdona, şigba

nugbo wẹ: bẹ sọn owè kanwéko donu atòn (300) mẹ, ohó he lẹ yín mamọdona, podọ núplónmẹ otó, ovi, gbigbo wiwé tọn yín zizé wá ai mẹ bọ yé sọ to zinzán ẹn kaka jẹ egbe. E taidi dọ mède ma tin bo tùnwun dọ OKLUNỌ míton dọhó dogbon Oyín dali. Ete wẹ Oyín lọ, he mẹ mí na yí baptem te? Otó, Ovi, podọ Gbigbo Wiwé to didohia awúsohia alopálopa Jiwheyewhe tọn tọn. Şigba mí dóna yón Oyín lọ whẹpo mí nido baptizi. Gbetọ dopo sọgan yín onú susu: taidi apajle: męplontọ, owędatọ kavi avọka, po onú he po lẹ po. Omẹ de sọgan yín otó, bo sọ yín ovi, podọ asú – po onú devo devo lẹ po. Ehe lẹ wẹ to azónwhè po oten omẹ lọ tọn tọn po dohia. Şigba dóna yín zinzán do kòndopo pipé he jẹ de mẹ. Şigba omẹ dopodopo, é yín eyín męplontọ, owędatọ kavi avọka po onú he pò lẹpo he tindo oyín lẹ. Mọdopo lọ wẹ e te po Jiwheyewhe po, męhe yín núsusu bo dó Ede hia to Alènú Hóhó mẹ po oyín alènú tọn he yín Yahweh tọn po. To baptem osin tọn mẹ, mí dóna yón oyín alènú Eton tọn to owé Alènú Yóyó tọn mẹ. To MATIU 28 mẹ, azón ogbèdide tọn he É ná nado baptizi to Oyín ehe mẹ É dó Ede hia te taidi, Otó, Ovi, Gbigbo Wiwé. Şigba Oyín lọ lọsu ma yín didọ to finẹ.

Dinvie, mí na wazón do sọha owéfo lẹ he mẹ Oyín lọ kẹde yín didohia te. E he na yín aloğo dahó de hlan yé męhe dindona podọ nado mọ Nugbo lọ. To LUKU 10:17 mẹ, mí hia dọ, “*yé omẹ kandégban lẹ sọ lẹgò po ayajije po, bo dọmọ, Oklunọ, yèdọ aovi lẹ yín męmęglonọ hlan mí to Oyín towe mẹ.*” Eyín yé ma tẹ ylo Oyín lọ, bé mí ma mọdona nugbonugbo dọ yè to huhlón Oyín Jesu tọn tọn dohia? Nugbonugbo! To onúyiwa de mẹ OKLUNỌ míton dọ, dọmọ: “*Na ofi he omẹ awe kavi atòn bé yéde plidopo to Oyín sie mẹ te, Yen tin to gblagbla yeton mẹ to finẹ.*” (MATIU 18:20). Eyín Ewłosu ma tẹ ylo Oyín lọ, męnu wẹ na zán mayise, dọ, e ma yín Oyín Jesu tọn wẹ yè to didọ to finẹ? To LUKU 24:47 mí hia dọ, “*Podọ na yewwehó ovọjọ tọn po odèsè ylando lẹ tọn po ni yín didọ to oyín eton mẹ hlan akọta lẹpo.*” Omẹ dopodopo yón tunmẹ Oyín he tọn, whenuena é to owéfo he lẹ hia. To JOHANU 2:22 mẹ, yé wlán dọ, “*...omẹ susu yise to oyín eton mẹ, whenuena yé mọ ohia he é basi lẹ*” eyín nupasa de dọ omẹ dopodopo yón onú he Oyín lọ yín whenuena é to owéfo mọtonhunkọ lẹ hia, adavò whenuena é hia owé MATIU 28:19 lọ kẹde. É nọ yín nupasa de hlan ẹn! E yín núvive nado lẹnnúpon do ehe go titegbe.

To Owé Wiwé he yè dọhó yeton jenukon le me, yè dọhó dogbon Oyín ovi lo ton dali, şigba to ehe me mí na dọhó dogbon Oyín Otó lo ton dali. Dinvie lo mí to zonlinzin to ayigba núdohiamę dèdovo Jiwheyewhe ton ton ji. Okluno plon mí nado no hodè domo “*Otó míton he tin to olon me, hihio we oyin towe.*” (MATIU 6:9). Gbeto foton donu foton we no hodè he to osębe lepo, şigba medepope ma lenpon kavi kanbio dogbon Oyín Otó lo ton he yè na klåndowiwé ton dali gba. To owé JOHANU 12:28 ton me, Ovi lo do, domo: “*Otó pagigo na Oyín towe. Enewutu ogbè de son olon me wa, domo, Yen ko pagigo na en bo na so vo gigo pa na en.*” Oyín te dali we É to hodo gbon? Etewe Oyín Jiwheyewhe ton, menu we pagigona Oyín Éton, menu we na so pagigona Oyín Éton whladopo do go? Oyín dopo kedę we tin gbon ehe dali mí sogan donsepo Jiwheyewhe, enę lo we Oyín Éton titi.

To odę Éton me, Ovi lo dọhó gbon Otó lo ton dali bo domo, “*Yen ko do Oyín towe hia omę he hię na mi son aihon me le*” (JOHANU 17:6). Bé yè do ehe dogbon Oyín Jiwheyewhe ton he É yin to alenú hohó mele ton dali we? Lala, medepope he do ai e go, whenuena é to Owé he hia dona ko modona do Oyín Otó lo ton yin didohia hlan ye omę he ye be do alo Okluno míton ton me le gbon ofligo dali son aihon me. Ye we ovisunnu nugbo podo oviyonu Jiwheyewhe ton le. Okluno yon ye, podo ye so yon Jiwheyewhe. Dinvie mí dona henwá nukunnumojenugo dopo me. “*Otó Wiwé whlá yehe Hię na mi le to Oyín dewe ton me, na ye ni yin dopo yèdo dile miwle te.*” (JOHANU 17:11). Owhedomę de ma tin: Oyín Ovi lo ton we Oyín Otó lo ton! Mowe mí hia do to afọ eton 26 me, “*Yen so hen Oyín towe zùn yinyonęn hlan ye bo na so hen en zùn yinyonęn*” Míwle po Jiwheyewhe dopo he tindo Oyín dopo po we pedohó.

Hlan Ju le Okluno míton domo, “*Yen wa to Oyín Otó sie ton me, mi ma so yi mi*” (JOHANU 5:43). Etewe mí na do dogbon yisenę egbe ton le ton dali? Bé ye keलयी I we, nado yonęn do dopolo we Oyín Otó po Ovi ton po? Donano we ewo he yise do Otó sawúhia to Ovi lo me bo so dohia mí Oyín ne he yíaga hú oyin lepo: Jesu – Emmanuel – Jiwheyewhe tin to mí de! Awúshia Jiwheyewhe ton to agbasa me dopo we tin, ehe sawúhia to Jesu Klisti me, Oyín Jiwheyewhe ton dopo akan we tin, he ye dona dohia mí: Oyín lo we OKLUNO JESU KLISTI. To

Oyín he mẹ, mí tindo jlojẹ dohlan Otó de podọ dohlan ofin ojòmìon tọn lọ kòn. Kligonu lẹpo na jẹklo bọ odẹ lẹpo na yígbè dọ JESU wẹ OKLUNỌ! Jiwheyewhe wá mí de to Jesu Klisti mẹ, podọ to Jesu Klisti kẹdẹ mẹ wẹ mí sọgan yì É de te. To hinḥon pondego heḥẹ tọn mẹ tukla Owé MATIU 28:19 tọn na doalọte. To fiṇẹ yè dọhó dogbọn Oyín lọ tọn dali ma do É hia, to enẹgodo yè jó azọnyínkọ Oyín lọ tọn lẹ do gbonu (he yín ehe lẹ: Otó, Ovi, Gbigbọ Wiwé), Oyín dopo he yè dóna zán to baptẹm tó wẹ OKLUNỌ JESU KLISTI.

OPLỌN APOSTELI LẸ TỌN

Dinvie mí na pọn aliho he ji yè baptizi do to agùn tintan mẹ. Pita yín dopo to omẹ he OKLUNỌ ná Aṣẹ gbèdide daho he lọ tọn mẹ, kẹdẹdi lé yè wlán do to MATIU 28 mẹ. Ewọ dopo akàn wẹ mẹhe Jesu yí hònhungan Ahóludu tọn lẹ na, ehe to didohia dọ é tindo jlojẹ do onú he gbọn Ahóludu Jiwheyewhe tọn tọn lẹpo ji. É ko tindo hònhungan he, whẹpo yè do túntún Gbigbọ Wiwé do yé ji, é fọntite to gblagbla omẹ kantọn lẹ tọn (120) bo sẹ na do to nújijọ nẹlẹ gòdo otẹn yé tọn lẹ mẹ kẹdẹdi lé Owé wiwé lẹ dọ do (OWALO 1:15). Godo he yè túntún Gbigbọ Wiwé do yé ji to azán Pẹntikọst tọn gbe, é dọ yẹwhẹhó na gbẹtọ susu he zọnpọ do wá lẹ. “ *Whenuena yé sè ehe, ayiha yetọn hóapa, yé sọ kanbiọ Pita po aposteli he pò lẹ po dọmọ, Mèho, mèmẹsunnu emi, etẹwẹ mí ni wà?*” (OWALO 2:37). Fidepope he wẹndagbe dopolọ podọ Klisti dopolọ yín didọ te to egbe, ayiha lẹ na hóapa, bọ ohó kanbiọ dopolọ nasọ sọawúhia, bọ gblọndo dopolọ nasọ yín didọ, “ *Pita sọ dọ hlan yé, dọmọ, Mì lenvojọ, na yè ni sọ baptizi dopodopo mìtọn to Oyín Jesu Klisti tọn mẹ na desẹ ylando tọn*” (afọ 38). Ehe wẹ núwiwà tintan he mẹ Aṣẹ gbèdide daho lọ tọn yín zinzán te. Yé omẹ he yise lẹ ko yí baptẹm kẹdẹdi MATIU 28:19 to Oyín ehe tọn OKLUNỌ ko dọ hlan yé.

Gbẹtọ lẹpo yón vogbingbọn he tin to azọnyínkọ po oyín po sẹnsẹn. Núdindọn he dọ, dọ ohó Jesu tọn lẹ pẹnzin bo sọ do húhlon hú ohó aposteli lẹ tọn ma tin hlan omẹ he dibusi Jiwheyewhe gba. Mèdepope he mọ vọji Jiwheyewhe tọn yí, na yise to kandeji gbigbọ tọn mẹ bo na sọ wá pipégan Owé Wiwé lẹpo tọn mẹ. Mèdepope he hia Ohó Jiwheyewhe tọn jẹgọ, ewlọsu dóna yọnen dọ ohó jẹgọ de tin to ayiha ewlọsu tọn

mẹ, ɕigba enẹ ma yín Ohó Jiwheyewhe ɬon gba! Mí yín homẹhunno nado mọ lé Gbigbo Wiwé plán aposteli lẹ nado hẹn gbèdide daho he lọ wá.

Mí ko dọ wá yì dogbon gbẹto he yise to Samalia bo yè baptizi yé ɬon dali. Awhá núwiwà he ɬon yì Jelusalem. Gbon nújijo he dali, mí hia dọ: *“Whenuena aposteli he tin to Jelusalem lẹ sè dọ Samaliato lẹ yí Ohó Jiwheyewhe ɬon sè, yé do Pita po Johanu po hlan yé: yé mẹhe hodè na yé, whenuena yé jẹte wá, na yé nido mọ Gbigbo Wiwé yí: (Na kaka jẹ whenenu é ma ko jẹ do mẹdepope ji to yé mẹ gba; yé baptizi yé to Oyín Jesu OKLUNO ɬon mẹ pòun wẹ)”* (OWALO 8:14-16). Nado dọ nugbo eton wẹ yín dọ yè baptizi yé to Oyín OKLUNO Jesu ɬon mẹ. Bé eyín onújonọ de wẹ? E ma soğan yín mọ lala!

To owhé Kọnẹliọsi ɬon gbe, Pita wẹ yín mẹhe degbè na omẹ he yise lẹ nido yí baptem to Oyín OKLUNO ɬon mẹ. (OWALO 10:48), mí soğan mọ nukon yíyí huhlõnno de gbon nuplõnmẹ Baptem osinmẹ ɬon to Alẹnú Yóyọ mẹ. Núyonentọ de ma soğan gbè ehe gba, na Ohó Jiwheyewhe ɬon lọsu to kunnude gbon e dali. Yédọ Paul lọsu tá hinhon do e ji bo domọ, *“Sigba eyín míwle, kavi angeli de sọn olon mẹ, sọ dọ yewhehó wẹdagbe ɬon depope devo hlan mì hú ehe míwle dọ dọyewhehó hlan mì, yè ni gbọ é ni yín anatema”* (GALATIANU 1:8).

Omẹ dopodopo dóna do ayi e go dọ baptem yín bibasi to Oyín Jesu Klisti ɬon mẹ. Aposteli lẹ túnwun núhe OKLUNO dọ go bo wà ẹ kẹdẹdi lé e jẹ do. Yé wà onú lẹpo kẹdẹdi gbèdide Mẹplõntọ yeton ɬon. Gbèdide lọ dóna yín hihia hézéhézé, po ayipipa po, po odè hiho po, *“Enẹwutu mì yì, bo hẹn akọta lẹpo zùn nuplõntọ, bo sọ nọ baptizi yé do oyín Otọ ɬon, po Ovi ɬon po, po Gbigbo Wiwé ɬon po mẹ.”* Dinvie, **Otọ ma yín oyín, mọ Ovi kavi Gbigbo Wiwé ma yín oyín gba.** Ehe wẹ yín núdohia vòvò awúsọhiamẹ Jiwheyewhe dopolo ɬon. Aposteli lẹ yín pinplõn sọn OKLUNO Lọsu de, yédọ to fõnsonkú azán kandé Eton ɬon godo. É dọ onú lẹpo he kán Ahóludu Jiwheyewhe ɬon ɬon hlan yé, nugbo baptem yín dopo to nuplõnmẹ titegbe lẹ mẹ. **Yé túnwun Oyín lọ, he mẹ Jiwheyewhe do Ede hia te taidi Otọ, Ovi podọ Gbigbo Wiwé.** Enẹ wẹ Oyín he mẹ yisenọ nugbo lẹ yí baptem te. Yé wá kẹdẹdi lé É zón azón yé do. Nado dọ, domọ: e whe gbawu, yé yón vògbingbon he

tin to azónyínkọ lẹ mẹ, ehe yín bibla do awúsohia vòvò lẹ go, podọ Oyín he yè ná na whlẹngan mítọn.

Dinvie mí na dọ dogbọn Paul mẹhe OKLUNỌ dè na núzinzan gbọnvo de, hlan núdohiamẹ Jesu Klisti tọn. Nawẹ é baptizi omẹ lẹ do? Whenena é wá Efesu, é mọ núpłntọ wiawe he yí baptem Johanu tọn. Whenenu wẹ é plón yé do titò whlẹngan tọn ji, podọ to fiñe gblondo Biblu mẹ tọn de sọawúhia: “*Whenuena yé sè ehe, yé baptizi yé to Oyín OKLUNỌ Jesu tọn mẹ*” (OWALỌ 19:5).

Onú lẹpo sọgan yín hinhenlodo eyín e whęgbawu to onú kunnudetọ awe kavi atọn tọn mẹ. Mí mọ póndego núhe jọ to Jelusalem tọn, to Samalia, kavi to owhé Kọnẹliọsi tọn gbe, podọ to Efesu; mí mọ dọ, e sọgan yín Ju lẹ, Samaliatọ lẹ, kavi kosi lẹ, e sọgan yín Pita, Filipi, kavi Paul wẹ to yewhehó dọ dogbọn ofi depope he yè baptizi omẹ lẹ te to **Oyín OKLUNỌ Jesu Klisti tọn mẹ.**

Kẹdẹdi lé mí dọ wá yì do, tasodona nude ma tin to Owé Wiwé lẹ mẹ gba. Gbigbo Jiwheyewhe tọn ma sọgan ná núdohiamẹ vòvò awe kavi atọn do ohóta dopolọ ji. Jiwheyewhe dè omẹ Eton titi lẹ to whendo tintan nẹ mẹ. E sọgan yín Pita, Paul, kavi omẹ devo lẹ, yé dọyewhehó wendagbe tọn dopolọ, bo sọ baptizi omẹ lẹ to alọ dopolọ mẹ. Ehe yín wiwà to gbèyíyí pipe de tọn mẹ po kunnudide Owé Wiwé tọn lẹpo po. Mẹnụ wẹ sọgan dọ dọ yé mẹhe zinzonlin po Jesu po lẹ, podọ Paul mẹhe pé OKLUNỌ to aslọ miyọn odotin sisé tọn de mẹ, ma mọdona OKLUNỌ bo baptizi omẹ lẹ jẹgọ, bo sọ zé núpłnmẹ jẹgọ do agùn Alènú Yóyó tọn, ehe yè dohia? Linlẹn mọtonhunkọ ma yín núde hú nuzan do Gbigbo Wiwé go.

Mi gbọ mí ni doto Paul whladopo dogọ kẹdẹdile é wlánwe sẹdo Lomunu lẹ, “*Bé mì yín madonano dọ, mí mẹhe yè baptizi do Jesu Klisti mẹ lẹ, yè baptizi mí do okú Eton mẹ?*” (LOMUNU 6:3). To ofi é hia ede do mẹhe yè baptizi do Oyín Jesu Klisti tọn mẹ lẹ mẹ. Nawẹ yè baptizi hiẹ do? Ofi depope ma tin to Owé Wiwé mẹ, he yè baptizi omẹ do to Oyín atọn mẹ, he yín azónyínkọ Otó tọn, po Ovi, po Gbigbo Wiwé tọn po mẹ gba. Mí dóna lẹn ohó nugbo he lọ pón hézéhézé.

Omẹ he yè ylọdo devizónwiwà lọ mẹ lẹpo bo gona Gbigbo Wiwé tindo nukunnumojenume dopolọ, núpłnmẹ dopolọ, yise dopolọ, baptem dopolọ... Yé omẹ pó tin to ogbèyíyí pipé mẹ he Jiwheyewhe,

Ohó Eton, podò he yéwłosu lẹ ga. Dopo ma to ye mẹ he to vivòdò Owé MATIU 28 tọn. Yé yọnen dọ É to alọ dlẹndo Oyín dopo e ma yín oyín lẹ gba “... *bo nọ baptizi yé to Oyín (e ma yín to oyín lẹ mẹ gba, şigba to Oyín) Otó tọn...*” OKLUNỌ míton ma dọ, dọ “ to Oyín Ovi tọn, podò to Oyín Gbigbọ Wiwé tọn mẹ gba.” **Oyín dopo gê** wẹ É to alọ dlẹndo, Oyín dopo gê lọ. Yé yise dọ Jiwheyewhe do Éde hia taidi Otó, Ovi podò Gbigbọ Wiwé. Şigba yé yón Oyín lọ he to yìyì to awúşohiamẹ atòn neleş po şenşen. Apos̄teli lẹ wẹ omẹ he tin to kòndopò mẹ po Jiwheyewhe po. Yé ma tin to nukunvandomẹ nuyọnentò tọn de gło gba, yé ma sọ dọ ohó yede titi tọn gba. Yé tindo nudohiamẹ olon mẹ tọn. Eyín omẹ depope zé owé Matiu 28 tọn, bo ma tùnwun nudohiamẹ he tin to afọ eton 19, bo sọ vọ ohó dopolọ dọ ma tin wuntuntùn onú he hóta azón he yè zón tọn yín. Matiu 28 podò Malku 16 to alọ dlẹndo azón dahò godomẹ OKLUNỌ tọn tọn, ehe mí mọ şişẹ eton to owé OWALỌ tọn mẹ. Ene wẹ onú nugbo lọ bo na sọ to ote kakadoi, ehe wẹ ninòmẹ Owé Wiwé tọn, densọ lé agùn Jiwheyewhe Ogbenọ tọn gbé sọ to ote.

Taidi apajlẹ, eyín nuplónmẹto de zé ohókanbiọ de do yọpovu lẹ şenşen, e to dandan dọ é dóna mọ gblòndo de yí, gblòndo, e ma yín ohóvòdò ohókanbiọ dopolọ tọn gba. Eyín nuplónmẹto dọ, domo, “ atòn donu atòn e basi ete?” bọ yé gblon dọ, “atòn donu atòn e basi atòn donu atòn” to whenenu omẹ de na mọ dọ onú ylankan de to jijo, na yé ma dọ ogblòndo lọ gba. Whenuena yè wá je baptem kọn meplóntọ lẹ gbẹşo to onú dopolọ vòdò yé ma dọ gblòndo lọ gba. Sọle e je dọ meplóntọ lẹ ni mọ dona onú he OKLUNỌ to didọ yè gòdò ohó vòdò Eton go. Eyín mí basi do lé Apos̄teli lẹ basi do, to whenenu mí tindo kandeji dọ OKLUNỌ dopolọ wẹ ylọ mí nado dọ yewhéhó wendagbe tọn dopolọ. Apos̄teli lẹ po meplóntọ agùn tintan tọn lẹpo po yón akuẹhihọ azón lọ tọn bo sọ basi i kẹdẹdi nudohiamẹ pipé Jesu Klisti tọn. Mí dopena Jiwheyewhe dọ mí tindo owé winwłán kunnudide tọn to míde. Mí tindo hùdo nukunnumojenugo tọn gbọn Gbigbọ Wiwé dopolọ dali dọ míwłosu nido mọdona kẹdẹdi apos̄teli lẹ, nado plón onú he yé plón omẹ, bo sọ baptizi kẹdẹdi lé yé baptizi do.

Anádemẹ he yín didọ hézéhézé to Owé Wiwé lẹ mẹ. Omẹ dopodopo dona payi e go titegbe. To whedelenu, onú awe sọgan di yénọzo lẹ, şigba yé ma yín dopolọ gba. Yé sọgan di yénọzo titegbe, solé ode

gbonvo do aweto, kededi le olon den do aigba do. Mi ma dona mon Oyin OKLUNO ton. Ye do hlan agun Filadefia ton do, domo: "...na hie tindo huhlön pëvi de wutu, bo yi Ohó sie whlá, bo ma so mon Oyin sie" (OSOHIA 3:8). Ete we mi na do gbon yisenö le ton dali he to hanji po wanyin po gbon Oyin Jesu ton dali, he to Oyin ne lo zan to odëhiho yeton le me, he to yewhehodo po huhlön po gbon Oyin ne lo ton dali, podö whenuena e wa je núvive titegbe lo ji, ye no gbé Oyin ne lo bo ma so no jlo na kondopo he E to baptem kón? Wuntuntun mi omé pó ton dona payi e go do, nújago de tin to ofi de to owhehó he hunko me.

Ete we mi na do gbon wendagbejlatö dahodaho nele ton dali, he no yan aovi le jegbonu to Oyin Jesu ton me, bo no hode na azontö, bo no wazon jawu le to Oyin huhlönno ne lo me, podö whenuena e wa jo bo ye nado magbè nado yi baptem to Oyin ne lo me, he ye to zinzan somo we ye no gbé bo so no hoavun jago do Oyin lo? Po onü yeton po we ye no dekunnu le Oyin Jesu ton jawu do, sigba to nugbo de me yewlosu le ma yon Oyin lo, podö ye ma so wleawu nado hen ovle Oyin Jesu ton ton. Gbetö motonhunkö le ton we OKLUNO do to MATIU 7:22-23 me, domo, "*Omé susu we na do hlan mi to azan ne gbè, do, Oklunö, Oklunö, bé miwle ma ko do dodai gbon Oyin Towe me? Podö gbon Oyin Towe me we miwle yan aovi le jegbonu te? Podö Oyin Towe me we mi wa azon huhlönno susu te? Whenenu we yen na yigbè hlan ye do, yen ma yon mi gbède, mi ton son de, mi azon ylankan wato.*"

Owé Wiwé he dohö do gbetö he yi owendagbe gigö lo se le go. To alo de me ye yin maheto odona he ye dopagbe yeton le bo so na to agun me, to alo devo me ye note to nuplönme otanhóhó le ton he ye ma wlan do Owé Wiwé me le ji. Ye ma wleawu nado hia kogoname Owé Wiwé ton je. Bé e ma yin omé lepo we na jlo nado kealoyi núdepope he Biblu do? Sigba, e ponte nado note to Ohó Jiwheyewhe ton ji, bo gbeko otanhóhó agun ton le go, po núwiwà baptem ton he ye ma wlan do Owé Wiwé me le po go. Mi dona do mi de hia to baptem me po okú klisti ton po, eyin mi jlo na sawúhia to fónsonkú ogbè yoyó Eton ton me (LOMUNU 6:3).

WUNTUNTUN GBIGBO LE TON

Eyín onú titegbe de nado doalọ núvive talala de go to ofi. To agùn otànhóhó lẹ tọn mẹ to egbe, e sinenawú na mí nado mọ núplọnme dogbon yise nugbo po vojji tọn po dali. Yín e tle yín dọ yè to ohógbè ovoji tọn zán, dopon eton ma tin to yé mẹ. Şigba to şenşen yé he to dido, dọ yé yí blebu owendagbe lo tọn sè lẹ tọn, yé ma dindona dódónu oplon owendagbe lo tọn lẹ dagbedagbe gba. Na e wá jọ do bo Biblu plonmeto lẹ po yé he yè plon to seminali Biblu tọn lẹ po ma do modona lé baptem nugbo Owé Wiwé mẹ tọn dona yín bibasi do? Eyín yè ma baptizi ome de to Owé Wiwé mẹ to Oyín Otó tọn, Ovi tọn, po Gbigbo Wiwé tọn po mẹ, etewutu devizonwato Jiwheyewhe tọn lẹ ma nado keलयी wohe? Yé to baptem he yé pon jehon mẹ bo deton basi whenuena Agùn Lomu Katoliki tọn tọn soawuhia. E blawu şigba nugbo we, yedo son azan vojlado tọn lẹ mẹ, agun he soawuhia lepo se baptem he ma to Owé Wiwé mẹ basi ji kaka je egbe he.

Avòvò ome susu nado yon ohógbè he tin to “Aihon Western tọn” tọn mẹ he yín zinzán to ogbe zinvlu tọn mẹ, to nuyiwa gbigbo mawe tọn lẹ mẹ, kededi lé yé ylo e do dọ oyin aton he yi aga lẹ kavi ohógbè he yé so no zán to azevaji gbọn yé mehe do gbigbo kuvito tọn lẹ dali. Ohógbè dopolo so no yín zinzán whenuena alenunu de yín bibasi nado don akota awe kavi humo dopo. Whenenu yé mehe to budi to bibasi mẹ, no gona adogbo whenuena yé se ohógbè he: “To Oyín Otó tọn, po Ovi tọn po, po Gbigbo Wiwé tọn po mẹ”. Yèdọ whenuena yé to azé jle, yé no len dọ Jiwheyewhe de we e son, na yé ome po yon ohógbè he dagbedagbe, kededi lé yè se e do bo yín zinzan do to agun mẹ dó. To majiki yú kavi wewe mẹ, kavi to zinzán owe yeton he yè ylo dọ “Owé Mose tọn Sidopotọ po Şinaweto po”.

E yín mede doho dogbon nuyiwá enẹ lẹ tọn dali hlan yé, ogblondo yeton we yín, “ehe ma soğan jeago, na eyin bibasi to Oyín Jiwheyewhe tọn mẹ.” Lala, gbedé! Enẹ kedẹ he yín bibasi to Oyín Jesu tọn mẹ, we nugbo, we yín bibasi to Oyín Jiwheyewhe tọn mẹ. Nuhe po lepo, Satani tọn we yé, he yín yewhe aihon he tọn. OKLUNO miton ma tindo nude nado wa po nuyiwa ylankan ne le depope po taidi nukapon, dodinna osogodo yeton gbọn gbigbo mawe dali, fakinkan, alopahome pinpon po onú motonhunko lepo po. Onú ne lẹ ma sogbe po Ohó Jiwheyewhe tọn po gba. Şigba na yé no

basi yé to núwhiwhlá agùn tọn glọ po ohógbè mọ̀tonhunkọ tọn po, gbẹtọ lẹ yín kiklọ to núyiwà nẹ lẹ mẹ. Kòndopo tẹwẹ pipli zinvlu mẹ tọn podọ azétọ lẹ tọn tindo po Ohó nugbo Jiwheyewhe tọn tọn lọ po? Whetenu wẹ devizónwàtọ Jiwheyewhe tọn po azónwànu Satani tọn lẹ po sọgan dọ ohó dopolọ dọ? Kavi whetenu wẹ aholudu Satani tọn sọgan wá nọ gblagbla Aholudu Jiwheyewhe tọn tọn mẹ?

Mí omẹ pọ dóna lẹ pannukon ohó kanbiọ he, eyín e yín dopolọ whenuena omẹ awe to onú dopolọ wà. Omẹ delẹ yín awújino, e sọgan yín dọ yé ma sọgan kenù whenuena yé sè gbẹtọ lẹ to ohógbè mọ̀tonhunkọ zán, bo sọ to onú devodevo he hú mọ̀tonhunkọ lẹ wà. Şigba whenuena ohógbè mọ̀tonhunkọ yín zinzán to ehe yè to yiyọ dọ “baptem” ji po zinzán agùn devo lẹ tọn po, yé mọ dọ onú he yé to wiwà lẹ sọgbe. To Alènu Yóyọ mẹ, onú he mí mọ yí sọn Jiwheyewhe de lẹpo, podọ nújijo lẹpo nọ sọwúhia gbọn huhlọn Jiwheyewhe tọn dali to Oyín Jesu tọn mẹ. Enẹwutu, mí hia to Owé KOLOSINU 3:17 tọn mẹ, dọ: *“Nudepope he mì to bibasi to ohó mẹ, kavi to wiwà mẹ, mì nọ basi popo to Oyín Jesu OKLUNỌ tọn mẹ.”*

Dinvie mí yonẹn dọ, yewhegán de kavi aposteli de ma zán ohógbè neleş depope gbede, adavò Oyín ehe hó Whlegantọ dọ hlan yé to baptem mẹ. To owé winwlan şie he yín: “Jiwheyewhe po Tito Eton po hlan gbẹtọ lẹpo” mẹ, eyín didohia hézéhézé dọ Jiwheyewhe Nugbonọ Dopolọ dó Ede hia taidi Otó, taidi Ovi, podọ taidi Gbigbo Wiwé bo hen Oyín dopo he yín **OKLUNỌ Jesu Klisti**. MATIU 28:19 mẹ yín nugbo he sọgbe de mọdopolọ wẹ OWALỌ 2:38, po Owé Wiwé devo he pò lẹpo po. Núhúdo míton wẹ yín dọ mí ni mọdona Ohó Jiwheyewhe tọn to aliho he sọgbe ji. Na Satani ko zán Ohó Jiwheyewhe tọn jeạgọ bo sọ túnmẹ jeạgọ sọn whéwhéwhenu. (Satani) pégo bo klọ gbẹtọ susu to aliho agùn tọn ji gbọn baptem jeạgọ dali. Nugbonugbo oklọ wẹ. Whenuena é wá OKLUNỌ de, é domọ: “Yè wlan ẹn dọ...”. Şigba OKLUNỌ míton gblon bo domọ: “Yè sọ wọ ẹ wlan dọ...”. Satani nọ dè Owé Wiwé lẹ sọn otẹn yeton mẹ bọ sọ nọ zán yé jeạgọ. Onú dopolọ wẹ to jijọ po devizón mepinplon tọn po, po baptem tọn po. Satani tónnukun na gbẹtọ lẹ na yé ma nado mọ gigo Jiwheyewhe tọn to Jesu Klisti nukun mẹ (2KOLINTINU 4:4-6) mẹ. Oyín he tọn dali OKLUNỌ dọhó gbọn gbésọ to whiwhlá mẹ hlan yé.

Yisenọ lẹpo he tin to aihon mẹ yín whiwhlá to zinvlu po mayọnen po mẹ. Fie wẹ mí na mọ yise nugbo Owé Wiwé mẹ ọn te to egbe? Mẹnụ wẹ omẹ lọ he sè oylo kẹdẹdi OSQHIA 18:4 nado tọnjẹgbonu sọn Babiloni aihon whenu he ọn mẹ? Mẹnụ wẹ tindo nukun nado mọ, podọ otó nado sè, podọ ayiha nado tunwun? Mẹnụ wẹ tindo wuntuntun nado modona vògbingbon to Ohó Jiwheyewhe ọn po ehe gbẹtọ lẹ ná túnmẹ eton po sẹnşen? Jiwheyewhe to wheleponu nọ klán hinhon sọn zinvlu go. Mẹnụ wẹ tindo adogbó nado yí oplón, nado yise, podọ nado wà onú he Ohó Jiwheyewhe ọn dọ. Onú gbigbo ọn lẹpo ma sọgan yín yinyọnen gbọn agbasalan po ohùn po dali gba. Mède ma sọgan plón omẹ devo. Omẹ dopodopo tindo azón pannukọn Jiwheyewhe, podọ gbemimá ede ọn titi.

To popo lẹpo mẹ, ohó nukoname ọn. Yé mēhe jlo na biọ gigomẹ lẹpo dóna yón ehe dọ, ojẹ wunvi ọn lẹ go wẹ Jiwheyewhe de nukun sè sọn, şigba to dinvie, É dó ojlo Eton he pégan hia gbọn Ohó Eton he pégan dali. É to nukundo dọ omẹ lẹpo ni yi I sè bo sọ wà kẹdẹdi Ohó Eton. Mí dóna gbékọ sọn oplón jẹgọ he yè ma wlán do Owé Wiwé mẹ lẹ go, eyín e tẹ yín dọ honton lẹ na gbé mí bọ mí na lẹzùn mēhe mēde ma yọnen ba. Mí dóna do jlo nado légọyì dódónu núplónmẹ Biblu ọn ji, ninomẹ podọ núwiwà Biblu ọn lẹpo ji.

To Owé OWALỌ 3 ọn mẹ, mí hia dogbon opagbè he Jiwheyewhe do ọn dali, nado dohia asiko awúmimion ọn, podọ Klisti na tin to olon mẹ kaka jẹ ojẹ nùgòdonutenmẹ onú lẹpo ọn nado wá. To afọ eton 19-21 mẹ, mí hia dọ, “...to whenuena ojẹ awúmimion ọn na sọn nukun OKLUNỌ ọn mẹ wá; ewọ nasọ do Jesu Klisti hlan, mēhe yè dọyewehé eton hlan mi dai: mēhe olon ma sọgan nọ ma yí kaka e nado jẹojẹ ohengò onú popo ọn mẹ, he Jiwheyewhe ko dọ sọn onú yewhegán wiwé eton lẹpo ọn mẹ sọn whenuena aihon ko şè.” Yè dọ ẹ hézéhézé to ofi dọ Klisti tin to gigo mẹ kaka jẹ ojẹ awúmiomion ọn po nùgòdonutenmẹ onú lẹpo ọn nado wá. To nugbo de mẹ, ehe dohia dọ to dinvie to vivonu, jenukonna koliléwá Klisti ọn awetọ, onú lẹpo dóna yín gigodo oten yeton mẹ to agùn Jiwheyewhe ogbenọ ọn mẹ, do dodonu nugbo lọ ji.

Yisenọ he yise to koliléwá Klisti ọn awetọ mẹ ko sè yewhehó dogbon ohóta he ọn dali. Nugbo, omẹ susu to nukundo koliléwá Klisti ọn to maden mẹ. Etewutu yé ma do do ayi e go dọ ehe wẹ ojẹ

he mẹ Jiwheyewhe jlo na gò onú lẹpo wá otẹn yetọn mẹ, bo na ojlo awúmimìon tọn sọn nukun Eton mẹ? OKLUNỌ podọ Whlẹngantọ míton tindo ojlo dopo gê, enẹ wẹ yín núhe kọn Eṅ dopo po omẹ Eton lẹpo, omẹ fligò lẹ he yín agbasa Klisti tọn. Agùn Jesu Klisti tọn dóna yín didoai do Ohó Jiwheyewhe tọn ji. Enẹwutu baptem Biblu tọn po núplónmẹ devo lẹpo po, po núwiwa lẹpo po, kẹdẹdi lé aposteli lẹ ko basi do, yín apadè onú he yè dóna gòwá otẹn yetọn lẹ mẹ. Paul wlán to Owé EFESUNU 2:20 tọn mẹ, dọmọ, “*yè sọ to mí zé dote do dódó aposteli lẹ, po Yewhegan lẹpo tọn ji, Jesu Klisti losu wẹ osé gángán lọnglẹn tọn...*” OKLUNỌ na to azon wá to Agùn Eton go kaka e nado wá pipégan mẹ, bọ É na lẹgòwá nado zé e yi owhégbe. Sígba jẹnukon whé, yè dóna gò mí wá dódónu núplónmẹ po nuyiwá aposteli lẹ po tọn ji. Enẹ godo OKLUNỌ na zé mí yi gigome.

Omẹ depope ni ma yí ohó anádeme baptem tọn he do dayihun blo. Eyín Jwheyewhe yín lẹblanunọ hlan mí, mí na mọ akuẹhiho núdepope he Jiwheyewhe kanbiọ mí tọn to Ohó Eton mẹ, podọ po ojlo de po mí dóna do ojlo nado yí baptem to **Oyín OKLUNỌ Jesu Klisti tọn mẹ**. To enẹ mẹ, mí gbà zẹgẹ hóhó he yè zé do agùn titòno lẹpo ji, mēhe yè sọ blá to gbigbo mẹ lẹ, yé omẹ pó he yè baptizi to ohógbè aton mẹ lẹ. Omẹ depope he yè de tọn sọn Jiwheyewhe mẹ na sè bo sọ wá kẹdẹdi Ohó Jiwheyewhe tọn. Donanọ wẹ ewọ he kẹlọyí ohó kọname he gligli, na e to dandan na awúwiwle míton nado nọ ašéji whenuena Klisti sọawúhia. Ewọ he do pagbè nasọ hẹn pagbè dopolo sè.

TENU NÚDÚDÚ OKLUNỌ TỌN

Whépo mí nado dọhó do ohóta he yín Tenu núdùdù Oklunọ tọn ji, mí dóna dọhó do ohóta Juwáyì tọn ji whé. Oye jowamọ to Alènu Hóhó mẹ tọn to nùhunu nugbo Alènu Yóyó mẹ tọn lọ dohia hézéhézé.

Owhè Juwáyì tọn lọ yèdọ to egbe, yin owhè vive to agùn Jú lẹ tọn mẹ. Do hlan Israẹlinu lẹ Oklunọ dọ hlan whendo dopodopo dọ yé ni hù lẹngbovu de, bo dù olan eton, bo sọ sá ohùn eton do whlẹlidemẹ ohon tọn go to alọ adusi podọ amion tọn go to aga (EKSODUSI 12). Ohùn lọ ma dóna yín sisádo odò afóligbe ohon lọ tọn tọn ji gba, na omẹ depope níká gbidi afọ do e ji.

Ohógo Heblu ɬon he yín “pesach” túnme ɖo: yè ni whlá ogbè dai kavi juwáyì. Whenuena angeli whèdida ɬon lɔ to ovisunnu plónji Egypti ɬon lɛpo hù, yè whlá ovisunnu plónji Israèli ɬon lɛ ɬon do ogbè, whenenu wɛ OKLUNO ɖo hlan yé ɖomo: *“Ohùn lɔ nasɔ yín na mì ohia de to ohò míton lɛ jì fie mì te: whenuena yɛn mɔ ohùn lɔ yɛn na dágbon mì jì wáyì azòn-ylankan de ma to na tin to mì jì nado hù mì súdo gba, whenuena yɛn hó aigba Egypti ɬon”* (EKSODUSI 12:13).

Yè kòn ohùn lɛngbovu nɛlɛ ɬon na oɛvive ylando yeton lɛ ɬon. Enɛ lɔ dopolo wɛ sɔ yín ohia whiwhlá yeton ɬon to whèdida whenenu. Avi po winwèn po tin to owhé Egyptinu lɛpo ɬon gbe, na oɣiɔ tin to ofi lɛpo. Šigba to owhé Israèlinu lɛ ɬon gbe, whiwhlátɛn dahɔ de tin finɛ. Homɛgble Jiwheyewhe ɬon ma sɔgan biɔ owhé yeton lɛ gbe, na yè ko hù lɛngbovu de to otɛn yeton mɛ. Yé sɔgan ɬonjɛgbonu yì asigba-alogba. Mòkɛɖ wɛ hlan mɛfligò lɛ. Owèdida dobú Jiwheyewhe ɬon ma sɔgan wá yé jì, whenuena È túntún homɛgble Eton jɛgbonu do mayisenɔ lɛ jì. Ohùn lɛngbovu Jiwheyewhe ɬon ɬon wɛ basi oɛvive míton po whiwhlátɛn míton po. Paul wlánwé dohlan agùn ɖomo, *“... Na Juwáyì míton ko yín núdosánvo na mí ga, yédo Klisti”* (1KOLINTINU 5:7). Mowɛ yɛwhégán Isaia ɖo do ga, ɖomo: *“...Hihò jijoho míton ɬon tin to é jì...”* (ISAIA 53:5). Gbon okú Eton mɛ mí yín mɛgbowhèna; gbon ohùn Eton mɛ yè jona ylando míton lɛ, bo mí mɔ ogbè madopodo yì.

Gbon Mose dali, OKLUNO degbè nado wà hunwhɛ azán nɛ lɔ ɬon po yɛyì po ehe mɛ yè hù lɛngbovu lɔ te, podɔ ehe mɛ gbejizònlín tinton yeton ɬon bé te, ɖomo: *“Azán he na yín hlan mì na oflín de, mì nasɔ wà ɛ na hunwhɛ de hlan OKLUNO: lédo whendo míton lɛ mì na wà ɛ na hunwhɛ de gbon oséndoai dali kakadoi”* (EKSODUSI 12:14). Sɔn afò eton 26-27 mɛ, ehe sɔ yín didohia *“E nasɔ wá jò whenuena visunnu míton lɛ na ɖo hlan mì, ɖo, etɛ wɛ mì lò gbon sinsén he dali? Wɛ mì na ɖo, ɖo, avò juwáyì OKLUNO ɬon ɬon wɛ, mɛhe dágbon owhé ovi Israèli ɬon lɛ ɬon jì wáyì to Egypti, whenuena é hò Egyptinu lɛ, bo whlɛn owhé míton lɛ.”*

Mòkɛɖ, Tenu Núdùdù OKLUNO ɬon tin to oflín mɛ na ofligò míton. Mowɛ e na te kaka OKLUNO nido légòwá (1KOLINTINU 11:26). Tò alɔ de mɛ, mí pòn hlan godo, azán dahɔ owèdɔgbɔ ɬon lɔ podɔ to alɔ devo mɛ, mí to pinpòn hlan nukon azán gigonɔ nɛ

whenuena omefligò lẹpo na pé Meflito lọ to nùdùdù daho lọ kòn to gigo mẹ. Whenuena É to Tenu Nùdùdù OKLUNỌ tọn lọ zédai, É dọmọ, “...mì nọ basi ehe to oflin sie mẹ” (LUKU 22:19). To Tenu Nùdùdù OKLUNỌ tọn lọ kòn, mí nọ flin azọnwàdotana ofligò tọn, bo sọ nọ yọnẹn to wheleponu dọ mí yín maheto to yóyóje mẹ, dọ yè fli mí gò whenuena Klisti, Whlengantọ míton kòn ohùn Eton dai to satin jí.

Lengbovu he yè yí do sánvo to oten míton mẹ dóna yín dùdù po akla madotón po. Enẹwutu mí hia, dọmọ, “Azán şinawe wẹ mì na dù akla madotón hò; yèdọ to azán tintan gbe mì na de otón sọn owhe míton lẹ gbe: na medepope he dù akla otónno sọn azán tintan gbe kaka jẹ azán şinaweto gbe, dawẹ nẹ yè na sán ẹn sẹ sọn Islaęli mẹ” (EKSODUSI 12:15). Yè dóna doai gbèdide he lọ go bo sọ wà ẹ kẹdẹdi lé e te do.

Zizédoai Juwayì lọ tọn jennukonna medekannu jije yeton po gbejizonlin tinton yeton tọn po sọn Egypti mẹ. Tenu Nùdùdù OKLUNỌ tọn yín zizédoai whenuena OKLUNỌ dù Juwayì po núplóntọ Eton lẹpo, whépo É do yín whiwhe do satin go, ehe tọn dali yè fli agùn gò. “Whenuena ojle lọ wá, é jagla, po aposteli wiawe lẹpo po é po. É sọ dọ hlan yé, dọmọ, homẹhunhun yẹn jlo nado dù Juwayì he hẹ mì, whépo yẹn nado jiya: na yẹn dọ hlan mì, yẹn ma to na dù to e mẹ ba, kaka yè nado dotanẹ to ahọludu Jiwheyewhe tọn mẹ” (LUKU 22:14-16). To afọ eton 7-13 mẹ, yè dọ hlan mí dọ OKLUNỌ míton dọ hlan Pita po Johanu po, bo dọ hlan yé, dọmọ, “Mí yì bo wleawu Juwayì tọn na mí, na mí nido dù.” Whenuena yé wá ofi lọ, yé dọ hlan dawẹ he tindo owhe lọ dọmọ, “Mẹplóntọ dọ hlan we, dọmọ, fie wẹ abò nùdùdù tọn lọ fie yẹn na dù Juwayì po núplóntọ sie lẹ po te?”

Mí hia to MATIU 26:26 mẹ dọmọ, “Le yé to nùdù, Jesu yí akla bo dona, bo sọ kan ẹn, bo yí na núplóntọ eton lẹ, bo dọmọ, Yí, dú; ehe wẹ agbasa sie.” OKLUNỌ tin to yéde to agbasalan mẹ, to whenuena É yí akla do alọ Eton lẹ mẹ bo dọ ohó he lẹ. E ma yín agbasa Eton wẹ tin to alọ Eton lẹ mẹ gba, şigba akla madotón he yè hò bo dà ẹ kẹdẹdi ogbèdide Juwayì tọn he yè na hlan yé.

Fidepope yè to hunwhẹ Tenu nùdùdù OKLUNỌ tọn dù te kẹdẹdi gbèdide Biblu mẹ tọn, akla lọ dóna yín hihò ma tin otón. Akla he dóna yín didona gbọn odẹ dali. To whenenu yè na wẹn ẹn bo má ẹn

do flinflin, bo omẹ lẹpo na yín mahẹto to dùdù mẹ. Whenuena yisenọ lẹ yí sọn akla lọ mẹ, yé túnwun bo sọ yọnen dọ agbasa Klisti tọn ko yín hihò bo sọ yín gbigba hányánhányán hlan yé. Yé yọnen dọ É yín whiwhè dó satin go na yé. Yé sọ túnwun ga dọ yé yín hihò gbọn akue ohùn he yè sọndai tọn dali. Dinvie, yé yín nútindo Jiwheyewhe tọn bo sọ yín mahẹto to agbasa Eton mẹ.

Aposteli Paul wlánwé dọmọ, “*Na ehe wẹ yẹn mọ yí sọn OKLUNỌ de wẹ ehe yẹn yí na mì ga, Jesu OKLUNỌ to ozánmẹ gbégbe yè de é hia, yí akla; whenuena é dope, é kan ẹn, bo dọmọ, Yi, dù: Ehe wẹ agbasa sie he yè na mì (mì jale, mì doai ohó he lẹ go): mì nọ wà ehe to oflin sie mẹ. Mọkẹde ga wẹ kofo, to tenunúduđu godo, dọmọ, kofo he wẹ alẹnú yóyó to ohùn sie mẹ: mì nọ wà ehe, whepoponu he mì to nùnù in, to oflin sie mẹ. Na whedepopenu mì to akla he dù, bo sọ to kofo he nù, mì to okú OKLUNỌ tọn lá kaka é nado wá*” (1KOLINTINU 11:23-36).

Paul sọgan dọ, dọmọ: “*Na ehe wẹ yẹn mọ yí sọn OKLUNỌ de...*” É yín pinplón sọn OKLUNỌ Lọsu de lé Tenu núdùdù OKLUNỌ tọn na nọ. É dọ dogbọn Ohó OKLUNỌ mítọn tọn dali, whenuena é to Tenu núdùdù OKLUNỌ tọn zédoai kẹde di wẹndagbe lọ, dolé yè wlán ẹn do.

To LUKU 22:20 mẹ, yè wlán ẹn dọ, “*podọ kofo ga to owalọ mọhunkọ mẹ, to tenunúduđu godo, é dọmọ, Kofo he wẹ alẹnú yóyó to ohùn sie mẹ, yédo enẹ he yè kọn na mì.*” Ovẹn wẹ to kofo lọ mẹ. Ohùn alẹnú yóyó tọn he yè dóna kọn, gbé tin to agbasalan Eton mẹ bo ma ko yín kinkọn do satin ji. Yè ma dọhó dogbọn didiọ nugonu awe he tin to agbasalan po ohùn Klisti tọn tọn po go gba. OKLUNỌ mítọn kavi aposteli Eton lẹ ma nù ohùn agbasalan tọn gba. Nugbo OKLUNỌ mítọn dọ, dọmọ: “*Sọn dinvie yi, yẹn ma na nù to sinsén vẹn tọn mẹ ba, kakajẹ azán nẹ gbè, whenuena yẹn na nù in hẹ mì to yóyó mẹ to ahóludu Otó sie tọn mẹ.*” Akla po vẹn po nọte na agbasa po ohùn Klisti tọn po, şigba yé gbé to akla po vẹn po yín. É to alẹnúnú yóyó de po alẹnú yóyó de po dohia, ehe sọawúhia to azónwiwàmẹ to ojẹ okú Eton tọn mẹ.

Whedepopenu he yè to Tenu núdùdù OKLUNỌ tọn dù, Klisti ma sọ jó Ede to agbasalan mẹ gba. Kẹde di HEBLU 10:12, É ko jó Ede whladopo kakadoi bo sinai to adusilọ Jiwheyewhe tọn mẹ. Whedepopenu he yisenọ lẹ yín mahẹto to Tenu núdùdù OKLUNỌ tọn

mẹ, yè tindo jlojẹ gbõvo de nado tũnwun jẽ nukõn podõ gbõn ohũn Eton wiwé he yè kõn dai mẹ. Jẽ nukõn, Ovi Jiwheyewhe tũn dopodopo dõna lẹn ayiha mẹ põn, whẽpo é nido yĩn mahetõ to Tenu nũdũdũ OKLUNO tũn mẹ. Whenuena mí mọ onũ he ma hẽn homẹ Jiwheyewhe tũn hun de, mí nọ yĩgbè etõn bo nọ dọ ẹ to agba lọ nukõn to odè mẹ, bo sọ nọ yise dọ ohũn lọ ko jla onũ lẹpo do. Mí nọ mọ awúfiẽsa OKLUNO mítõn tũn po okú he É kú to satin ji po to awúfiẽsa alindõn mítõn tũn mẹ, kẹdẹdi lé e yĩn na míwlẹ do. Ehe nọ hò huwhe mí, eyĩn mí lẹn ẹn põn, dọ, akue he yĩ ji wẹ yè sũ na ofligò mítõn gbõn Mefligõtõ mítõn he yinwanna mí dali. Kẹdẹdi Owé Wiwé, É yĩ gohò olõn tũn mẹ po ohũn Eton po bo zé e dai to ofin ojõmion tũn lọ ji, podõ gbõn ehe mẹ, É hẽn ofligò madopodo wá (HEBLU 9:12).

Yè basi alẽnũnũ de to ojẹ he mẹ yè kõn ohũn lọ dai to satin ji. Whenenu wẹ azán whlẹngan tũn sẹ. Dogó, mí dõna zé Alẽnũ Hóhó jlẹdo Yóyó go. To Owé EKSODUSI 24:6-8 tũn mẹ, yè wlán dogbõn owé alẽnũnũ tũn lọ dali, podõ gbõn ohũn alẽnũnũ tũn lọ dali, ehe yè hũnhũn do omẹ alẽnũnũ tũn lẹ go. Jesu dọ, dõmọ, “*Na ehe wẹ ohũn sie alẽnũ yóyó lọ tũn, he yè kõn dai na omẹ susu hlan odèsè ylando tũn*” (MATIU 26:28). To enẹ mẹ, É dõhó dogbõn ohũn Eton wéwé, podõ wiwé, po ehe sũn Jiwheyewhe de po, he yè ko dõna kõn dai, e ma yĩn vẹn he nọ kọfo nẹ mẹ. É zé alẽnũ yóyó dai. Míwlẹ wẹ omẹ alẽnũnũ yóyó nẹ tũn, he tindo jlojẹ télélé de po kõndopõ de po na owé alẽnũnũ yóyó lọ tũn po.

Paul wlánwé dọ, “*Kofo odona tũn he mí to didona, e ma yĩn kõndopõ ohũn Klisti tũn wẹ? Akla he mí to kinkán e ma yĩn kõndopõ agbasa Klisti tũn wẹ? Na míwlẹ męsusu yĩn akla dopo, agbasa dopo: na mí omẹ pó wẹ yĩn mimátõ akla dopo lọ tũn*” (1KOLINTINU 10:16-17). To nugbo de mẹ, yè ma nọ yawu zán owéfõ awe helẹ, męsusu sogan nọ ma yõnẹn dọ yé tin. Şigba yéwlẹ wẹ onũ nugbo sisosiso he yè dohia, bọ mí mọ to Tenu nũdũdũ OKLUNO tũn mẹ. Yé dó agũn hia mí kẹdẹdi agbasa Klisti tũn, podõ di kõndopõ ogbẹnọ mẹwiwé he plí to Oyĩn Jesu tũn mẹ lẹ tũn. Yéwlẹ wẹ ogblõndo fligõtõn Jesu Klisti tũn tũn, Whlẹngantõ mítõn, mehe yĩ Ede do sánvò hlan mí to agbasa Eton mẹ. To alõ de mẹ, akla he mí nọ zán to Tenu nũdũdũ OKLUNO tũn mẹ, dõhó dogbõn agbasa Klisti tũn he yè whèdo satin go dali, to alõ devo

mẹ, e dọhó do agùn he mágbè na kọndopo agbasa lọ tọn, he tin na agùnvi susu he yín dopo.

Yè hò agbasa Klisti tọn, bo do apà É go ẹgba yè ma wén ẹn, kẹdẹdi lé yè wlán ẹn do, do, *“Na yè wà onú heḗ, na yè nido hẹn Owé wiwé di, Ohú etọn de ma na yín gbigbà. Owé wiwé devo ga sọ dọmọ, Yé na to pinpón mēhe yè sọwhán”* (JOHANU 19:36-37). To ofi, mí to hódọ do núdabla Klisti po agùn Eton po tọn ji. Agùn Klisti tọn lezùn agbasa Eton gbọn ofligò dali – yé omẹ pó he mọ owèdọgbọ po ofligò po yí, bo sọ mọ ojóna ylando yetọn lẹ tọn yí. Paul wlán do, *“Na lé agbasa yín dopo bo sọ tindo awutugonu susu, bọ awutugonu agbasa dopolo tọn lepo, he sù, yín agbasa dopo: mọwẹ Klisti te ga”* (1KOLINTINU 12:12). Ehe wẹ onúdabla dahò de. Klisti tindo kọndopo po awutugonu agbasa Eton tọn lẹ po kẹde. Dogbọn Ewọ tọn dali, mí hia do, *“Ewọ wẹ sọ yín ota na agbasa lọ, yèdọ agùn”* (KOLOSINU 1:18).

Dolé agbasa jowamọ mítọn yín dopo do, ẹgba bọ awutugonu susu tin bo yín bibladopo gbọn ota dali, mọkẹde wẹ hlan awutugonu agbasa Klisti tọn lepo. *“Na Gbigbọ dopo mẹ wẹ yè gbọn baptizi mí omẹ pó do agbasa dopo mẹ, eyín mí yín Ju kavi Kosi, eyín mí yín mēmẹglo kavi mēmẹdekannu; yè ko hẹn mí omẹ pó nado nù to Gbigbọ dopo mẹ”* (1KOLINTINU 12:13). Yè hiajẹ do: É nọ wàzón gbọn Gbigbọ dali to mēhe yise to Jesu Klisti mẹ lepo mẹ bo sọ yí baptem Biblu mẹ tọn, ẹgba e ma yín gbọn osin dali gba. Whenenu wẹ yè tùn yé gbọn Gbigbọ mẹ do agbasa Klisti tọn mẹ. Mefligò lepo, mēhe tin to kọndopo Jiwheyewhe tọn mẹ bo mágbè nado tin to agbasa OKLUNỌ tọn mẹ, bo sọ tùnwun I kẹdẹdi ota, dóna huwhé yéde lẹ hlan Ẽn to onú popo mẹ. Yé nọ lẹn awutugonu dopodopo tọn pón, bo nọ jaya hẹ yé mēhe to ayajẹ lẹ, bo sọ nọ jiya hẹ yé mēhe to yaji lẹ ga, na 1KOLINTINU 12:26 do, dọmọ, *“Eyín awutugonu de to yaji, awutugonu lepo wẹ nọ jiya po e po; kavi eyín yè gbògbena awutugonu de, awutugonu lepo wẹ nọ jaya po epo.”* Eyín e ma yín mọ po hiẹ po, bé whenenu hiẹ ni bo pón lé hiẹ te po Klisti po.

To kọndopo he mẹ, mí ma sọgan dọhó do devizón alopālopa he to awutugonu agbasa Klisti tọn go lẹ ji gba. Ẹgba Paul zán ohógbè he dọmọ: *“Ẹgba dinvie Jiwheyewhe yí awutugonu lẹ dopodopo yetọn do agbasa mẹ, dilé e jlo é do. Eyín yé omẹ pó sọ yín awutugonu dopo, fie*

wẹ agbasa ka te? Şigba dinvie yé yín awutugonu susu, şigba agbasa dopo wẹ” (1KOLINTINU 12:18-20). To afo eton 27 me, é sesinwhena po ohógbè hele po, do, “Dinvie agbasa Klisti ton wẹ mi, awutugonu eton-eton.”

Aposteli Paul na avasè yisenò lẹ nado dindòna ayiha yeton whépo yè nido yín máheto to Tenu núdùdù OKLUNO ton me, domo: “*Şigba mi gbọ gbeto ni dindòna ede, bo gbọ ni dù sọn akla lo me, bo sọ nù sọn kofo lo me do mo. Na ewo he dù bo sọ nù, é dù bo sọ nù whẹgbledo hlan ede, eyin é ma túnwun agbasa lo*” (1KOLINTINU 11:28-29). Yé mehe yín máheto to agbasa Klisti ton me lepo yonen do, É zé owhédida míton po ylando míton po do Ede ji – yé zé onú lepo do É ji. Yé mehe yise to fligò pipé lo po jóna ylando lo po me, nọ jó ylando na yénozo lẹ, kẹdẹdi lé Jiwheyewhe ko jóna yé do to Klisti me do. E ma yín do međe yí núde whládo ayiha me kavi bo hen núde jeago do awutugonu devo go. Mí dóna túnwun agbasa OKLUNO ton lo. To núyiwà he me, yé dohó do awutugonu lepo ji, mehe yé fligò mlenmlen, bo sùwhena, bo klándowiwé bo sọ yín máheto pipé lẹ, podọ agbasa Klisti ton matin owhẹgbledo he yín diho kavi ehe gbì. Yé nọ mo yénozo lẹ to Klisti me podọ gbọn Klisti me, yé nọ mo yénozo lẹ kẹdẹdi lé Jiwheyewhe nọ mo yé do: yé nọ mo yénozo lẹ matin ylandonọ podọ omẹ pipé lẹ. Yé ma yón yénozo lẹ kẹdẹdi gbeto agbasalanno gba, şigba di gbeto gbigbono.

Kẹdẹdi lé yé wleawuna akla lo matin otón do, mọkẹde wẹ agùn lo dóna yín kinklán sọn zédoai otàn hóhó lẹ ton lepo go, sọn oplón he ma yín Biblu ton lẹ go, OKLUNO Jesu zán ohógo otón ton nado dohia núplónme jeago agùn nukontọ lẹ ton to asiko Eton me. É do, domo, “*Etewutu wẹ mi ma mọhlan do, yen ma dohó na mi na akla ton wutu, do mi ni payi otón Falesi lẹ ton po Sadusi lẹ ton po go gba? Whenenu wẹ yé túnwun do, é ma dosen na yé nado payi otón akla ton go gba, adavo do núplónme Falesi lẹ po Sadusi lẹ ton po go*” (MATIU 16:11-12).

Paul ga sọ dohó dogbon otón ton dali bo zán en to ohógbè gbigbono de me. É wlán to Owé 1KOLINTINU 5:6-8 ton me, do: “*Mi ma yonen do otón pevide wẹ nọ hen olinfin lepo ji? Enewutu mi plọ otón hóhó sè, na mido yín olinfin yoyono, dilé mi yín madoton do. Na juwayi míton ko yín nudosánvona mí ga, yédo Klisti: enewutu mi gbọ mi ni wà hunwhe lo, e ma yin po otón hóhó po gba, kavi po otón oken ton po po*

kanyinylan po ɬon gba; ŝigba po akla madotónnɔ homewiwé po nugbo ɬon po.” Mèdopope he do mimá to Tenu núdùdù OKLUNO ɬon mɛ dekunnu to Jiwheyewhe po gbɛto lɛpo nukon do é vò sɔn onú neɛ po mɛ he yè do to ofi, podò e yín didoai to ogbè yóyó po nugbo po mɛ. Ehe lɔ dóna jò nugbonugbo, podò ogbèzán omɛ mɔhunkò ɬon dóna hɛn sinsɛn kunnudide nɛ lɔ ɬon. Ohó lɛ lɔ kɛdɛ ma pe. Odopón lɔ dóna tin to finɛ.

To owé LOMUNU ɬon 11 mɛ, Aposteli Paul sɔ dɔhó dogbon owɛsuna po klandowiwé he sɔgbe omɛhe yín agùnɔ ɬon lɛ ɬon. Eheɛ yín bibasi whenuena Klisti kú to satin ji. Aposteli Paul wlán do, *“Na eyín akla hiho yín wiwé, linfin yín wiwé ga: podò eyín adò yín wiwé, mowɛ ala lɛ te ga”* (afò 16). Klisti wɛ sinsɛn tintan, podò yé mɛhe yín Eton lɛ yín núdopo lɔ ga; Éwò wɛ Oviplonji, podò yé omɛ pó he yè ji sɔn okún Jiwheyewhe ɬon dopolo mɛ yín máhɛto to awɛnpa Oviplonji ɬon mɛ. Jesu wɛ adò ovɛntin yóyó he ɬon podò yisenò nugbo lɛ wɛ ala he nɔ hɛn sinsɛn jɛgbonu kɛdɛdi Owé JOHANU 15. Dilé mí yonɛn do do, ala lɛ nɔ nògbɛ gbɔn vivi he yé mɔ yí sɔn adò ovɛntin lɔ ɬon mɛ dali, bo sɔ nɔ hɛn sinsɛn jɛgbonu, mowɛ ete ga na yé omɛ pó he yè ji sɔn Jiwheyewhe de. Yé ma nɔ kɔndopo po onú depope po, ŝigba yɛwle wɛ ale eton, podò ogbè Jiwheyewhe ɬon nonò yé mɛ, na enɛwutu yé do mimá do ogbè Jiwheyewhe ɬon mɛ. To kɔndopo he mɛ, Pita wlán do, *“Mowɛ podò na ehe ɬon ga, lé mì nɔ dovivɛnu to onú popo mɛ, mì yí jijɔdagbe dogó yise mìton; bo yí oyonɛn dogó jijɔdagbe; owúnza dogó oyonɛn; homɛfa dogó owúnza; jijo-di-Jiwheyewhe ɬon dogó homɛfa; owanyín na mɛmɛsunnu dogó jijo-di-Jiwheyewhe ɬon; podò owanyín dogó owanyín na mɛmɛsunnu”* (2PITA 1:5-7). To ofi, mí ma to hodò do oplón de kavi núyonɛn de ji gba, ŝigba ehe wɛ ale Jiwheyewhe ɬon po sinsɛn fligòzón he yín yisenò nugbo lɛ ɬon po. Núhe mí do na wà lɛ di e *“ŝigba lé ewò he ylò mì yín wiwé do, mowɛ mì ni yín wiwé do to owalò alopãlɔpa popo mɛ; na yè ko wlanwe eton do, mì na yín wiwe, na wiwé wɛ yɛn. Eyín mì sɔ to oyín Otò ɬon ylò, mɛhe matin mɛhòpón gbɛto ɬon nɔ dawhɛ kɛdɛdile azón omɛ dopodopo ɬon te, mì nɔ zán azán wáŝi whenu mìton ɬon to ofi to osi mɛ”* (1PITA 1:15-17).

NUKUNNUMOJENÚGO HÉZÉHÉZÉ

Na otánhó he yè wlánwé eton to Owé Wiwé lẹ mẹ ọn wutu, gbẹto susu yise to didiọ nugbo onúgonu awe lẹ ọn mẹ (ovén po akla lọ po) he yín ohùn po agbasa Klisti ọn po. Eyín enẹ na jọ nugbonugbo, e na yín núylankan de ọ, mẹde na dù agbasa wiwé lọ bo na sọ nù ohùn wiwé lọ, whenẹnu é bo na sọ hẹn onú nẹlẹ he yín jowamọ eton lẹ ọn wá ọ̀sẹ̀ mẹ? Yèdọ e ma yín núde hú nùzándogona, enẹ ma tlẹ to e mẹ lala.

Kẹdẹdi lé Jú lẹ ma mọdona Ohó Jesu ọn lẹ dó, na yé ma mọdona núwiwà gbigbo mẹ yeton ọn, mọwe e te to dinvie po yisenọ lẹ po. To azán nẹ gbè, męsusu yín awújino whenuena OKLUNỌ míton dọhó hlan yé nado wá jẹgọ do onú he osen ọ go, to whenuena É ọ ehe, *“Mẹdepope he dù olan ọie, bo sọ nù ohùn ọie, é tindo ogbẹ madopodo”* (JOHANU 6:54). Jú lẹpo yon onú he yè wlán do Owé LEVITIKU 17:10-12 ọn mẹ, dọmọ, *“Podọ mẹdepope é yín finẹ sọn owhé Israẹli ọn lọ mẹ, kavi ojonọ lẹ lọ mẹ he wáwáši to yé ọ́sẹ́sẹ́n, he dù ohùn hunkọ de ọn; yẹn na zé nukunmẹ ọie do alindon nẹ ji he dù ohùn, bo nasọ sán ẹn sẹ sọn omẹ eton lẹ ọ́sẹ́sẹ́n. Na alindon olàn lọ ọn tin to ohùn lọ mẹ: yẹn ko na ẹn mì to agbà lọ ji nado basi ovẹse na alindon míton lẹ: na ohùn wẹ ewọ he to ovẹse basi gbọn owhẹhọ alindon lọ ọn dali. Enẹwutu yẹn ọ hlan ovi Israẹli ọn lẹ lọ ọ, Alindon sọn mì mẹ de ma na dù ohùn gba, mọ ojonọ depope he wáwáši to mì ọ́sẹ́sẹ́n ma na dù ohùn gba.”* Na ehe ọn wutu wẹ Jú lẹ do gbẹ ohó he Jesu ọ, dọmọ, mì na dù agbasa Ọie bo sọ nù ohùn Ọie.

Onú agbasalan ọn awe lẹ to alọ dlen do onú gbigbo ọn. Jiwheyewhe ma sọgan gbè na yé ọ yé ni ma nù ohùn blo, to enẹ godo bo sọ degbena núplọtọ Eton lẹ ọ yé ni nù. Mẹdepope he dù sọn akla he mẹ bo sọ nù sọn ovén he mẹ, dekunnu ọ yè ko flí i gò gbọn avósinsán agbasa ọn podọ kinkon ohùn ọn po dali. Omẹ lọ tin to oflín núyiwà daho nẹ lọ ọn mẹ. Flígò podọ jona ylando ma wá gbọn kinkondopọ Tenu nùdùdù OKLUNỌ ọn dali gba, onú lọ jọ to osó Kalvali ọn ji. Tenu nùdùdù OKLUNỌ ọn lọ to didohia oflin onú he jọ lọ ọn.

To Owé JOHANU 6 ọn mẹ, mí hia dogbon onújawu akla susu ọn dali, whenuena gbẹto fọtón dù bo gòhò. To ayi eton họn gbè, gbẹto lẹ

wá OKLUNO de, É sọ ọ hlan yé, ọmọ, “Nugbo, nugbo, wẹ yẹn ọ hlan mi, Mi to dindin mi, e ma yín mi mọ ohia wutu gba, ọgba na mi dù akla neḷe bo gòhò wutu wẹ. Mi jẹtukla na nùdùdù he na gble blo, ọgba na nùdùdù nẹ ehe nọ nọte kaka jẹ ogbẹ madopodo, ehe Ovi gbẹtọ ọn na na mi” (JOHANU 6:26-27).

É ọhó dogbon akla, nùdùdù, po ogbẹ madopodo po dali, bọ agùn daho ẹ flin lé yè ná nùdùdù ovi Israeli ọn ẹ to Alènu Hóhó mẹ ọ. Enẹwutu wẹ yé do dawhá ogbẹ lélé, ọmọ: “Otó míton ẹ dù manna to zùngbo mẹ; kẹdẹdile yè wlánwé ọ, É hẹn akla sọn olon wá na yé dù” (afọ 31). Jesu ọ dogbon ehe ọn dali ọ, “Nugbo, nugbo, wẹ yẹn ọ hlan mi, Mose ma wẹ ko ná akla nẹ mi sọn olon gba; ọgba Otó ọsie wẹ yí akla nugbo nẹ ná mi sọn olon. Na akla Jiwheyewhe ọn wẹ enẹ he jete sọn olon, bo sọ yí ogbẹ na aihon. Enẹwutu yé ọ hlan en, ọ, OKLUNO, nọ ná akla he mí tẹgbẹ. Jesu ọ hlan yé, ọ, Yẹn wẹ akla ogbẹ ọn: medepope he wá dé hùvẹ ma na hù i, mehe sọ yí mi se, ovẹ ma na hù i gbède” (afọ 32-35). Enẹ wẹ ogblondo nugbo lọ. Tunmẹ gbonvo devo de ma tin to fiñe. Mọkẹde wẹ mi nọ dù akla do na mí nido nọgbẹ to agbasa mẹ, mí sọ do hùdo nado yín apáde Ewo mehe yín akla ogbẹ ọn, eyín mí jlo nado nọgbẹ kakadoi.

OKLUNO Jesu do Ede hia mí taidi akla ogbẹ ọn he sọn olon mẹ wá, bo sọ ná aihon ogbẹ madopodo Jiwheyewhe ọn. É tá hinhon do linlen he ji to ohó heḷe mẹ, ọmọ, “Nugbo, nugbo, wẹ yẹn ọ hlan mi, mehe yí mi sẹ tindo ogbẹ madopodo. Yẹn wẹ akla ogbẹno lọ. Otó míton ẹ dù manna to zùngbo mẹ, bo sọ kú. Ehe wẹ akla he jete sọn olon wá na gbẹtọ nido dù to e mẹ, bo ma kú. Yẹn wẹ akla ogbẹno lọ, he jete sọn olon wá; eyín medepope dù to akla he mẹ, é na tin to ogbẹ kakadoi: mọwẹ akla he yẹn na ná lọ wẹ olan ọsie, ehe yẹn na ná na ogbẹ aihon ọn” (JOHANU 6:47-51).

Enẹ wẹ owendagbe lọ! É ko yí Ede do sánvọ to agbasalan Eton mẹ na yè nido fli mí sọn agbasa ylando ọn he si, podọ na mí nido mọ ogbẹ madopodo yí. Yè ma wleawuna akla olon mẹ ọn lọ to aigba ji gba, podọ nùdùdù Jiwheyewhe ọn ma sọn alọ gbẹtọ ọn mẹ gba. OKLUNO diọ Ede zùn avósánnu. Yè whè É do satin go na yé mehe yí I sẹ to azonwàdotana ofligò ọn mẹ lẹpo, nido tindo ogbẹ madopodo, podọ na yè nido yí nùdùdù gbigbonọ do yín yé. Ewo wẹ akla ogbẹ ọn lọ. Mí yín máhẹto po É po to Gbigbo mẹ. Kẹdẹdi lé É lezùn dopo

to mí mẹ, mọwẹ yẹ gò mí wá Ahọludu Eton mẹ bọ mí sọ yín máhẹto po É po.

Jú lẹ to núdòn to yéde lẹ sẹnsẹn bo kanbiọ, dọmọ, “...*Nawẹ dawẹ he sọgan yí olan eton na mí nado dù do?*” (JOHANU 6:52). To egbé, yisenọ lẹ lọsu to núdòn to fie e jẹ dọ yé ni dù Tenu núdùdù OKLUNỌ tọn te to huwhẹ mẹ po ayiha opẹdido tọn po. Mí mọ lẹngbọvu Jiwheyẹwhe tọn he bé ylando míton lẹ sẹ bo sọ kọn ohùn Eton dai na mí. Ohùn enẹ lọ wẹ basi ovẹse míton, enẹwutu yẹ dóna yí I do sánvọ to agbà lọ ji. Ogbè Jiwheyẹwhe tọn tin to Klisti mẹ, gbọn okú Eton mẹ, yẹ dè ogbè nẹ lọ jẹgbonu na e ni do wá yé mẹhe yẹ fligò gbọn ewọ dali lẹpo ji.

Ohógbè OKLUNỌ míton tọn to didohia yajiji Eton po okú Eton po. Mí dóna mọdona máhẹmẹ Jiwheyẹwhe tọn gbigbọno po É po. Ehe yẹ na mí dogbọn Jesu Klisti mẹhe yẹ whèdosatingo na mí, gbọn ovoji dali mí lezùn ovisunnu po oviyonnu Jiwheyẹwhe tọn lẹ po. Paul wlán dolé dọ, “*Na miwle wẹ awutugonu eton, agbasalan eton, po ohú agbasa eton mẹ tọn po.*” (EFESUNU 5:30). Mí nado dọ di aigbanù, mēdepope ma yín agbasalan sọn agbasalan Eton mẹ, kavi ohú sọn ohú Eton mẹ. To jowamọ mẹ, mí omẹ pọ wẹ jọ sọn Adam mẹ. Sığba nado dọ di gbigbọ tọn, mí yín máhẹto to núdida yóyọ lọ mẹ ehe bé po Jesu Klisti po, OKLUNỌ míton. Kẹdẹdi omẹ fligò lẹ lọ, yẹ gò mí wá kọndopọ mẹ po Jiwheyẹwhe po. Mí tindo Ogbè Eton, he yín madopòdo to alindon míton lẹ mẹ. To linlẹn agbasalan tọn mẹ, núlu wẹ ehe lẹpo, podọ enẹwutu gbẹto lẹ nọ tindo linlẹn yeton whenuena yé hia Ohó Jiwheyẹwhe tọn. Yẹ dóna mọnukunnujẹ onú gbigbọno lẹ go gbọn gbigbọ dali.

OKLUNỌ Jesu Klisti yín onú susu: Ewọ wẹ ali lọ, Nugbo, Ogbè, Akla Ogbè tọn, Hinhon aihon tọn, Ewọ sọ wẹ Fónsonkú – Ewọ wẹ Onú lẹpo na mí. Gbọn Ewọ dali yẹ gò mí wá ovisunnu po oviyonnu Jiwheyẹwhe tọn po yínyín mẹ. Sığba Jesu ma na tunmẹ devo de Ohó Jiwheyẹwhe tọn gba. É dọ ẹ dolé e te; É wá kẹdẹdi lé Ohó lọ dọ do podọ onú he kàn ẹn lẹpo yín hinhẹn sẹ. Enẹwutu É do sọgan dọ, dọmọ, “*Núdùdù sịe wẹ nado wá ojlo Mẹhe do Mi hlan tọn podọ nado dotana azón Eton.*” (JOHANU 4:34)

Mēdepope he do mimá to Tenu Núdùdù OKLUNỌ tọn mẹ dóna wleawu to ede mẹ nado wá ojlo Jiwheyẹwhe tọn, kẹdẹdi lé yẹ do e

hia mí do to Ohó Eton mẹ do. Mí dóna tindo kɔndopɔ mẹde titi ɔn po Jiwheyewhe po. To enẹ mẹ, mí sɔgan ɔ to nugbo de mẹ ɔ, “*Núdùdù s̄ie wẹ nado wà ojlo Ewɔ M̄ehe flí mi ɔn.*” Mí kẹlɔyí Ohó Jiwheyewhe ɔn, bo sɔ kẹlɔyí Klisti M̄ehe yín Akla ogbè ɔn he jẹte sɔn olon wá. Ohùn Eton flí mí gò, na yè kòn ẹn dai na ovèse míton.

Jesu ɔ, ɔmɔ, “*Ehe wẹ akla he jẹte sɔn olon wá lɔ; é ma dilé otó míton lẹ dù manna, bọ yé sɔ kú gba: m̄ehe dù akla he na tin to ogbè kakadoi.*” (JOHANU 6:58). To Ohó titegbe he lɔ godo, wẹ núplɔntɔ Eton lẹ ɔ, ɔmɔ, “*...Ohó he sinyenawú talala wẹ ehe; m̄enu wẹ sɔgan sè e?*” (afɔ 60). Podɔ ga yé omẹ he hodo OKLUNO lẹ lɔsu tindo linlẹn yeton titi whenuena yé to Ohó Eton sè. To nugbo de mẹ, É ɔ gbɔn Ede ɔn dali kẹdẹdi akla he jẹte sɔn olon mẹ wá. S̄igba É mɔ lé yé yín madoganno ɔ, enewutu wẹ É ɔ to afɔ 63 ɔ, “*Gbigbọ wẹ nagbèm̄e; agbasa mado ale de: ohó he yẹn ɔ hlan mi nẹlẹ, gbigbọ wẹ yé, ogbè wẹ yé.*” Aga wẹ hinhon po núdohiamẹ núhe OKLUNO ɔ lẹpo ɔn nọ sɔn wá. Ohó he É ɔ dogbɔn dùdù agbasalan Eton ɔn po nùnù ohùn Eton ɔn po dali zɔn bọ m̄esusu ma sɔ hodo É ba gba. Núdindon dogbɔn ehe ɔn dali gbésɔ to ote kaka jẹ egbe. Yè wlán ẹn ɔ, “*Ehe ji wẹ susu to núplɔntɔ eton lẹ mẹ gò do godo, bo ma sɔ zòn hẹ ẹ ba*”. Whẹnenu wẹ Jesu ɔ hlan omẹ wiawe lẹ, ɔmɔ, “*...Miwlẹ jlo na yì ga? Simoni Pita gblon nẹ, ɔ, OKLUNO, m̄enu de miwlẹ na yì? Hiẹ wẹ tindo ohó ogbè madopòdo ɔn. Miwlẹ ko sɔ yise, bo sɔ yonẹn ɔ, hiẹ wẹ Klisti lɔ, Ovi Jiwheyewhe ogbèno ɔn*” (afɔ 66-69). Omẹ depope he hòdo Jesu Klisti dóna tindo kunnudide dopolɔ ga. Eyín yé m̄odona núhe É to didɔ kavi lala, yé yí I sè, yé dótu ɔ É go, yé s̄etonuna Ẹn, bo sɔ hodo É, podɔ whẹnenu ojlẹ na wá bọ onú lẹpo na wá hinhonnu.

Mi gbɔ mí ni s̄esinwhena linlẹn helẹ po dogbɔn ohóta he lɔ ɔn dali: Yè wà azónfligò ɔn whladopo to satin Kalvali ɔn ji. Yé omẹ he mɔ ẹn yí lẹpo gbɔn yise dali, dó mimá to Tenu Núdùdù OKLUNO ɔn mẹ nado flin azán daho po azón he yè wà to Kalvali lɔ po. Kẹdẹdi os̄oha yé omẹ he dó mimá to e mẹ lẹ ɔn wẹ yè wleawu akla lɔ ɔn na – nugbonugbo, ma tin otón, dilé mí ko ɔ do jenukɔn. Whẹnenu wẹ yè na zé akla daga to agùn lɔ nukɔn, bo hodẹ ɔ e ji, bo dona ẹn to Oyín OKLUNO ɔn mẹ. Whẹnenu wẹ yè na kán ẹn, bọ omẹ lẹpo na sɔ dù sɔn e mẹ. Eyín núde pò, omẹ p̄evi he pò na dù i, e ma dóna pò.

Whenenu kofo ovèn tòn lọ, he wá sọn ovèn sinsèn vé sọkẹdẹ mẹ, dóna yín zizédaga to agùn lọ nukon, yè na hodè do e ji bo sọ dona ẹn to Oyín OKLUNỌ tòn mẹ. Yé mẹhe dù sọn akla lọ mẹ lẹpo na sọ nù sọn e mẹ domọ ga. Ehe lẹpo yín bibasi nado flin dọ OKLUNỌ jo agbasa Eton bo sọ kọn ohùn Eton dai.

Tenu Núdùdù OKLUNỌ tòn dóna yín bibasi dolé É dọ do. Eyín e ma yín mọ, sinsèn nugbo bibasi na gọ biọ vodun sinsèn mẹde titi tòn mẹ, podọ enẹ he yè ylọ dọ “yise” to nugbo de mẹ, e jẹgọ. Paul wlán dọ, *“Miwlẹ ma sọgan nù kofo OKLUNỌ tòn, po kofo aovi lẹ tòn po gba: miwlẹ ma sọgan yín mimátọ tafo OKLUNỌ tòn, po tafo aovi lẹ tòn po gba. Mí ka to adidohomẹna OKLUNỌ hlan awuw hàn wẹ? Bé miwlẹ tindo huhlọn hú i wẹ?”* (1KOLINTINU 10:21-22).

E sọgan lẹn dogbọn Owé LEVITIKU 17 tòn dali, whenuena Jiwheyewhe dọ lé avósinsán lẹ na nọ yín bibasi do. To afọ eton 3-7 mẹ, yè dọ hézéhézé dọ yè ma dóna hẹn avósinsán he ma hẹn homẹhun OKLUNỌ lẹ wá Ede gba. Mí hia dọ, *“...na ovi Israeli tòn lẹ nido nọ hẹn avósánnu yeton lẹ wá, he yè do sánvọ to odán gbágbá lọ ji, yèdọ na yé nido nọ hẹn yé wá jẹ OKLUNỌ lọ de, jẹ ohùn ogohọ opli tòn lọ tòn kọn, jẹ yẹwhenọ lọ de, bo yí yé do sánvọ na avósánnu avónunina jijọho tòn lẹ hlan OKLUNỌ lọ. Yẹwhenọ lọ nasọ mi ohùn lọ do agbà OKLUNỌ lọ tòn ji to ohùn ogohọ opli tòn lọ tòn kọn, bo sọ mẹ ojọ lọ na owán vivi de hlan OKLUNỌ lọ. Yé ma nasọ sánvọ avósánnu yeton lẹ hlan alunkun lẹ ba gba, mẹhe yé hihodo yí ayogbé de. Ehe na yín aşẹdai de hlan yé kakadoi gbọn whẹdo yeton lẹpo mẹ.”*

Jiwheyewhe na gbèdide Eton bo sọ tá hinhon do núpłónmẹ Eton lẹ ji, lé e na yín po núhe na yín bibasi po. Yè hẹn ovi Israeli tòn lẹ mọdona dọ yé to avósán dohlan Jiwheyewhe şigba yé to onú lẹpo wá kẹdẹdi linlẹn yéde titi tòn. Whenenu É hẹn yé mọdona hézéhézé dọ avósinsán mọtonhunkọ lẹ kẹdẹ, he yè hẹn wá ofi he É degbèna lọ, podọ do alọ he ji É biọ do wẹ É kealoyí. Ehe pò lẹpo aovi lẹ wẹ yè basi hlan.

Mẹdepope sọn omẹ Jiwheyewhe tòn lẹ mẹ ma nọ wá núhe ewuloşu jlo gba. E dóna yín wiwà kẹdẹdi Ohó Jiwheyewhe tòn, eyín eyín dọ Jiwheyewhe wẹ yè to bibasi hlan. Eyín e ma yín mọ, eyín linlẹn míton titi sọawúhia, whenenu aovi lẹ yí tẹnmẹ. Ehe sọ yín nugbo dogbọn Tenu Núdùdù OKLUNỌ tòn dali. Paul kẹdẹdi aposteli de, tindo hinhon gbọnvò de, dọhó hézéhézé dogbọn enẹ tòn dali. É ma jlo dọ yisenọ lẹ ni

nò aṣẹpipa aovi lẹ Ẹ Ẹ Ẹ Ẹ Ẹ to Tenu Núdùdù OKLUNỌ Ẹ Ẹ Ẹ Ẹ Ẹ gba.

To ojẹ aṣẹteli lẹ Ẹ Ẹ Ẹ, núdindon ma tin dogbon Tenu Núdùdù OKLUNỌ Ẹ Ẹ Ẹ gba. OKLUNỌ Jesu ko na gbèdide Eton, bo yisenọ lẹ sọ wà kẹdèdile É dọ do to mēdezewhe lẹpo mē. Enẹwutu wẹ Owé wiwé lẹ dọ, dọmọ, yé nọte to kinkán akla mē. Mí sọgan hia to Owé OWALỌ 20:7 Ẹ Ẹ Ẹ, *“Azán tintan awlẹn Ẹ Ẹ Ẹ,whenuena núplónṣo lẹ plidopo nado kán akla...”*

Son ohógbè “kinkán akla” Ẹ Ẹ Ẹ, mí mọdona dọ yé dọhó to vivemẹ dọ Tenu Núdùdù OKLUNỌ Ẹ Ẹ Ẹ go podọ kinkán akla kẹdèdi lé e jẹ do, dolé Ewlosu basi do bo sọ na gbèdide aṣẹteli Eton lẹ nado nọ basi dopolọ ga. Son azán aṣẹteli lẹ Ẹ Ẹ Ẹ, mí hia to Owé OWALỌ 2:42 Ẹ Ẹ Ẹ, dọ, *“Yé sọ nọte gligli to oplón po kọndopo aṣẹteli lẹ Ẹ Ẹ Ẹ po mē, podọ to kinkán akla po odẹ po mē.”*

Yé omẹ he tin to agùn Jiwheyewhe ogbẹnọ Ẹ Ẹ Ẹ, na sọ lẹgòwá dódónu oplón lẹ Ẹ Ẹ Ẹ ji bo nasọ basi i. Yé na gò onú lẹ wá oṣen yeton he jẹ mē bo sọ wá ẹ, to enẹ godo nado dohia ninomẹ Owé wiwé lẹ Ẹ Ẹ Ẹ. Tunmẹ mēde titi Ẹ Ẹ Ẹ de ma tin, ṣigba tonusisè to huwhe mē na Ohó lẹ. Na yé mēhe yise lẹ, enẹ he Ohó lẹ dọ kẹdẹ wẹ yé kealoyí. Enẹwutu, agùn nugbo dóna do mimá to Tenu Núdùdù OKLUNỌ Ẹ Ẹ Ẹ nado flin núhe jọ to Kalvali. Finẹ wẹ yé kọn ohùn wiwé lẹ ai te na jona ylando míton lẹ Ẹ Ẹ Ẹ. Fidepope ma tin to Owé Wiwé lẹ mē he dọ, dọ, mēdepope he dù Tenu Núdùdù OKLUNỌ Ẹ Ẹ Ẹ, gbọn enẹ dali é mọ jona ylando Ẹ Ẹ Ẹ yí gba. Fidepope he núplónmẹ enẹ te whlẹngan nọte to núyiwa agùn Ẹ Ẹ Ẹ, hú dọ yé ni yise to Jesu Klisti mē.

Ahóludu Jiwheyewhe Ẹ Ẹ Ẹ to azónwà yédọ kaka jẹ dinvie. Wẹndagbe Jesu Klisti Ẹ Ẹ Ẹ, Mēhe yé whè do satin go bo É sọ fón bo yin OKLUNỌ to onú lẹpo ji, sọ gòwá ṣenṣen yewhehódidọ Ẹ Ẹ Ẹ to agùn Jiwheyewhe ogbẹnọ Ẹ Ẹ Ẹ. Podọ yé dóna hodo gbèdide he yé na to finẹ lẹpo bo sọ doai e go to tonusisè mē. To núwiwà he mē, agùn na lẹgòyì bibénu tintan to jomion Jiwheyewhe Ẹ Ẹ Ẹ. OKLUNỌ míton wẹ Nukontọ po Godotọ po, nugbo, Ewọ dopolọ wẹ, to osó, to egbé podọ kakadoi. Donanọ wẹ yé omẹ pó he na oṣen he jẹ OKLUNỌ podọ Ohó Eton bo sọ yonẹn taidi OKLUNỌ, bo sọ nọ wà núdepope he É degbèna dọ mí dóna wà.

AFỌ KIKLỌ

Whenuena mí ko dọhó do Tenu Núdùdù OKLUNỌ ọn jì wọ, mí na dọhó do ohóta afọ kiklọ ọn jì to kleun mẹ. Jenukonna hihia onú he pò ọn he yín gbèdide Alènu Yóyó mẹ ọn, mí dóna pón lé yè zón yewhenọ lẹ nado nọ basi do to Alènu Hóhó mẹ. Whẹpo mí nado biọ Fiwiwé Fiwiwé lẹ ọn, ozénvla de tin to fiñe na azón lọ, kẹdẹdi gbèdide Jiwheyewhe ọn. E tin to agbà lọ po gohò tuntun lọ po sẹnşẹn fie avósánnu lọ te. Mí na hia Owé EKSODUSI 30:19 ọn, “... *Aalọn po visunnu etọn lẹ po bo na nọ klọ alọ yetọn lẹ po afọ yetọn lẹ po to fiñe.*” Yé ma sọgan biọ gohò tuntun lọ mẹ, kavi wá jẹ agbà lọ kòn ma klọ alọ yetọn lẹ po afọ yetọn lẹ po gba (afọ 20). Nugbonugbo, to afọ mẹdevo ọn kiklọ whenu, mẹde to alọ ede titi ọn klọ to tẹdodopo nẹ lọ mẹ. Yisenọ nugbo lẹ wẹ yè ylọ dọ yewhenoduta wiwé to Alènu Yóyó mẹ. Mí dóna wá Jiwheyewhe de bo nasọ sẹpo E po sisi po, bo nasọ na sisi Ohó Eton to onú lepo mẹ.

To Owé JOHANU 13:4-10 ọn mẹ, OKLUNỌ mítọn basi pondego dolé, “*É sọ fọn sọn núdùdù tenu ọn kòn, bo dè awù etọn do apadopo; é sọ yí duku de do blagbajana ede. Whenenu é kòn osin do şikle mẹ, bo şẹ nado to afọ núplọntọ etọn lẹ ọn klọ, podọ nado to duku he é do blagbaja yí do to súnunsúnun yé. Mọwẹ é wá Simọni Pita de: Pita sọ dọhlan ẹn, dọ, hiẹ to afọ şie klọ wẹ, OKLUNỌ? Jesu sọ gblọn bo dọ hlan ẹn, dọ, onú he yẹn to wiwà hiẹ ma yọnen dinvie gba, şigba hiẹ na yọnen to godo. Pita sọ dọ hlan ẹn, dọ, hiẹ ma na klọ afọ şie gbède. Jesu sọ gblọnna ẹn dọ, eyin yẹn ma klọ afọ towe, hiẹ ma tindo tẹnme de to dé. Simọni Pita sọ dọ hlan ẹn, dọ, e ma yín afọ şie kẹde gba, OKLUNỌ, şigba alọ şie po ota şie po. Jesu sọ dọ hlan ẹn dọ, mẹhe yè klọ ma din hú dọ yè ni klọ afọ etọn...*”

Eyin mí yí Owé Wiwé he di otànwéma nújijọ ọn de, mí ma tlẹ sọgan mọ dọ OKLUNỌ to hòdọ na mí gba. Whenenu OKLUNỌ dọhó hlan yé mẹhe tin to Ede lẹ, podọ to egbé, É sọ to didọ gbọn Ohó dopolọ mẹ to alọ dopolọ jì hlan yé mẹhe sọawúhia to nukọn Eton lẹ. Dinvie na owenu de, mí dóna hiajẹ núhe mẹ Pita gbọn lẹ. É kanbiọ E dọmọ, “*OKLUNỌ, hiẹ to afọ şie klọ wẹ?*” OKLUNỌ gblọn bo dọ hlan ẹn, dọmọ, “*Onú he yẹn to wiwà hiẹ ma yọnen dinvie gba, şigba hiẹ na yọnen to godo.*” Pita mágbè bo sọ lẹn nado hẹnwá hinhonnu núhe é to didọ dolé, dọmọ, “*Hiẹ ma na klọ afọ şie gbède.*” É ma jlo

dọ OKLUNỌ ni huwhe Ede to nukon eton gba nado wa azon he yin afanume ton, eyin ome de bio ohomere. Sigba OKLUNỌ podọ Meplontọ to nina nuplontọ Eton le nuplonme titegbe de, *“Medepope he jlo na yin ogan to mi seshen, mi gbo ni lezun afanume miton.”* OKLUNỌ Gigonọ wa devizon to huwhe mere, bo jo Ede hlan afanume mlmlen. E de awu Eton do apadopo, bo so yi duku de, bo de Ede, bo so lezun dopo to afanume le mere taidi to owhede dopo gbe. Ehe we pondogo de na nuplontọ Eton le, na ome dopodopo to ye mere nido no dozeyigona ome devo le hu ewosu. To nuwiwa he mere, E plon ye le e na yin wiwa do.

Whenuena OKLUNỌ do hlan Pita do, *“Eyin yen ma klo afo towe, hie ma tindo tenme de to de,”* awuji i, e so dho hele po ojlo sisosiso de po, *“e ma yin afo sie kedegba, OKLUNỌ, sigba alo sie po ota sie po.”* Na mi sogan modona do do e ma tindo tenme de to Ede, eyin ye ma payi gbèdide he po asedai he po go? Be ome de tindo tenme de to Klisti OKLUNỌ de na afokiklo? Onu titegbe lo we yin do, ye ni setonuna Ohomere he OKLUNỌ do. Ahomere ehe ton we mi du do E podọ hlan ome dopodopo. Eyin e tle yin do Ohomere he E do ma tle yin nuwive, eyin E do e, podọ eyin eyin nukanbio, kavi asedai, mi dona wa e to ninome ovivu de ton mere bo ma lenpon nado kanbio ehe wutu E do domo. Mi ma sogan kanbio, do, *“Etwutu mi nado wa ehe?”* Eyin mi ma setonuna Ohomere he E do, mi gba oponino miton po E po, na Ewo na mi asedai Eton wutu. Gedede yin nusinsinyen whenuena ye to ode bo do ode go. Miwle ton we nado wa kededi Ohomere po asedai Eton le po, mi dona wa e titegbe po ojlo de po nado hen home Eton hun.

To Owé JOHANU 13:12-17 ton mere, mi hia dolé do, *“Mowe whenuena e ko klo afo yeton le, bo so yi awu eton bo jagla, e do hlan ye, do, Be mi yon onu he yen wa hlan mi? Miwle to yiyo mi do Meplontọ, bo yiyo mi do OKLUNỌ; mi do dagbe; na mowe yen yin. Enewutu eyin yen mere yin OKLUNỌ miton, bo so yin Meplontọ miton klo afo miton; e so je na miwle ni so klo afo minozo ton ga. Na yen ko na ohia mi, na mi nido no wa dile yen wa hlan mi do. Nugbo, nugbo, we yen do hlan mi, Afanume ma klo hu oklunọ eton gba; podọ omedohlan ma klo hu mere do e hlan gba. Eyin mi yon onu hele, donano we mi eyin mi basi ye.”*

Ohó Mèplóntò tòn lẹ lẹ yín nugbo bo sọ hónwun. Ohó lẹ ma sọgan yín nújẹgọ hlan yé mēhe kẹlọyì I lẹ, kẹdẹdì lé yè dọ Ẹ do. É dọ, dọmọ: *“Enẹwutu eyín yẹn mēhe yín OKLUNỌ mìtòn, bo sọ yín Mèplóntò mìtòn klọ afọ mìtòn; e sọ jẹ na mìwẹ ni sọ klọ afọ mìnọzo tòn ga”*. E ma tin na mēde nado dọ kavi nado ná tunmẹ mēde titi tòn. Whenuena OKLUNỌ dọ , dọ, mí ni klọ afọ mìnọzo tòn, É yón núhe É to didọ, *“...e sọ jẹ na mìwẹ ni sọ klọ afọ mìnọzo tòn ga”*. Ehe ma tindo núyiwá de po núwiwà whèzẹtẹn tòn po gba. É ma to hódọ do núwiwà he omẹ lẹpo nọ wà ji gba. É mọdona enẹ hézéhézé sọgán bo dọ, dọmọ, *“Na yẹn ko ná ohia mì, na mì nido nọ wà dilé yẹn wà hlan mì do.”* Ehe yín ašedai titegbe de he mēdepope ma sọgan kanbiọ Ẹ gbọn alọ depope mẹ. É tá hinhọn do gbèdide po ohó helẹ po ji, dọmọ, *“Nugbo, nugbo, wẹ yẹn dọ hlan mì, Afànumẹ ma klo hú oklunọ etọn gba; podọ omẹdohlan ma klo hú mēhe do é hlan gba.”* Whedepopenu he OKLUNỌ dọ, dọmọ, *“Nugbo, nugbo”*, mí dóna payi bo sọ ná otó núhe É to didọ, na É to hinhọn tá do onú vivẹ de ji. Ofi to JOHANU 13 mẹ, É wà ẹ whla susu.

Dogbọn afọ kiklọ tòn dali, núsusu devo de ma tin bo sọgan yín didọ. To bibénu agùn Alẹnú Yóyó tòn mẹ, e yín domona bo sọ yín wiwà ma tin ohó susu didọ. Whladopo, Paul dọho do ninòmẹ asúšiosi lẹ tòn ji, mēhe agùn de dóna góalona. Ehe wẹ yín ninòmẹ dopo he é doai bo sọ yín mimọ to Owé 1TIMỌTI 5:10 tòn mẹ, dọ, *“...Mēhe yè dọhọ etọn to azón dagbe mẹ; eyín é ko pón ovi lẹ go, eyín é ko yí jonọ do whégbè, eyín é ko klọ afọ mēwiwé lẹ tòn, eyín é ko góalona nukunbibianọ lẹ, yín eyín dọ é ko yí sọwhiwè do mọdona azón dagbe lẹpo.”*

Kẹdẹdì Biblu, eyín didohia mí dọ OKLUNỌ zé afọ kiklọ dai bo ná mí ohia bibasi tòn. Enẹwutu, omẹ nugbonọ de sọgan dọhọ bo sọ payi onú he lẹpo go. Yé dóna sètonuna onú he É degbèna. Eyín omẹ depope ná tunmẹ Owéfọ de tòn nado plán mēhe to otó do é lẹ biọ tolivivẹ na gbèdide he é degbè etọn tòn, etẹwẹ to omẹ lẹ zé do aga? Na yisenọ lẹpo, Ohó Jiwheyẹwhe tòn dóna yín wiwé. Mí dóna wleawu podọ nado wà do gbèdide Eton lẹ ji. To núwiwa nẹ mẹ, Ohó OKLUNỌ tòn lẹ yín wiwà, *“eyín mì yón onú he lẹ, homẹhun mìtòn wẹ nado wà yé”*. Dona sọn bibénu podọ jẹ vivonu, nọte do yé mēhe to tonusèna Ohó Jiwheyẹwhe tòn lẹ ji, e ma yín yé mēhe to sisè lẹ

poun bo sọ yín tolivẹto gba. Na Jiwheyewhe ni yí mí do basi mẹhe to hiho do aliho Eton bo sọ to gbèdide Eton he É ná mí lẹ wà, yédọ to ehe mẹ. Ma kanbiọ ẹ dọ etẹ wẹ, masọ dọ dọ núlú wẹ blo, masọ yise dọ e ma to dandan mẹ blo. OKLUNỌ wẹ dọ ẹ, Ewọ wẹ degbè eton, Ewọ wẹ basi i, bo sọ dọ ẹ, “*Na yẹn ko ná ohia mì, na mì nido nọ wà hlan mìnọzo lẹ.*” Ene wẹ LÉ WẸ OKLUNỌ DỌ to Ohó Eton mẹ. Nişẹ.

Owéwlántò dopolò ko wàzón do ohóta vivẹ he ji Owé Wiwé dọhó do lẹ. Owé he lẹ yín didè tọn gbọn ogbèlọ blébu mẹ to ogbè susu mẹ, bo tindo dona madopòdo hlan omẹ susu.

To devizónwhé ogbèlọ blébu tọn, mí sọ tindo yewhehódidọ owé William Branham tọn, he sọgan yín sisédo mẹhe do ojlo nado tindo e lẹ. Owékandai owé he tin tọn lẹ sọgan yín mimá.

E na yín awújinnu na mì nado yón núdùdù gbigbọ tọn he OKLUNỌ Whlẹngantọ mítọn ko wleawu dai na omẹ Eton lẹ.

Eyín mì do ojlo, mì sọgan wlánwé sẹdo finọten he lẹ:

Mission Center

P.O. Box 100707

47707 Krefeld

Germany

Phone: +49-2151-545151

Fax: +49-2151-951293

Email: volksmission@gmx.de or

E.Frank@freie-volksmission.de

Homepage: <http://www.freie-volksmission.de>

© by the author and publisher E. Frank